

บทที่ ๔

วิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา)

เมื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) ในบทที่ผ่านมาแล้ว สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) เป็นตามลำดับสืบไป ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากประเด็นเหล่านี้คือ (๑) วิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) (๒) ผลสำเร็จงานการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา)

๔.๑ วิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีนั้นต้องอาศัยปัจจัยหรือองค์ประกอบหลายประการ โดยรู้ได้จากผลของการศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรม กลวิธีการเผยแผ่ธรรม และผลจากการสัมภาษณ์ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ทำให้ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเผยแผ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๑ ปัจจัยภายใน

ด้านบุคลิกภาพของแต่ละคนจะเป็นสิ่งประจำตัวของบุคคล ที่ทำให้แตกต่างจากคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงาน ประสบการณ์ ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญต่อชีวิตอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่บ่งบอกความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นลักษณะส่วนรวมของบุคคล และการแสดงออกของพฤติกรรม พระเทพสิทธิมงคลได้พัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวอยู่ตลอดเวลา สามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นต้นแบบของผู้เผยแผ่ โดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอจากการสัมภาษณ์ผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนทั่วไป สามารถอธิบายได้ดังนี้

๔.๑.๑.๑ ความใจเย็น

พระเทพสิทธิมงคล ท่านเป็นผู้ใจเย็นอย่างยิ่ง ปฏิบัติงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเต็มความสามารถ โดยไม่คำนึงถึงความลำบาก นับตั้งแต่ท่านเดินทางมารับตำแหน่งการปกครอง โดยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดตโปทาราม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ท่านได้ดำเนินการเผยแผ่มาโดยตลอด อาศัยความรู้ที่ได้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาประสานกัน ท่านได้อธิบายคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน เนื่องด้วยท้องถิ่นระนองจะนิยมการดื่มสุราเป็นนิตย การจะประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญงานอวมงคล มักจะมีสิ่งเหล่านี้มาประกอบอยู่ตลอด จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจในหลักธรรม โดยการไม่กล่าวหา โจมตีให้เกิดความอับอาย หรือไม่เห็นด้วย แต่ชี้แจงให้เห็นโทษของการดื่มสุรา จนได้รับการร่วมมือในวัดตโปทาราม และเมื่อท่านได้รับการมอบหมายจากพระเถระให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นได้มอบหมายให้พระเถระในการปกครองพยายามช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมให้ปลอดจากการเสพสุรา หรือ นำเอาสุรามา

ส่วนประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพ การเซ่นบูชาในบุญเดือนสิบ เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านจะนิยมเอาสุรามาชเซ่นบูชาในวัด และบางครั้งในการจัดงานศพจะการเลี้ยงแขกด้วยสุรา จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเข้าใจกับชาวบ้านอยู่ตลอดเวลา และปัญหาที่สำคัญมากที่สุดคือ เราอยู่ในท้องถิ่นที่คหกรรมที่ผิด สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่ต้องต่อสู้มานาน และเพิ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาในการร่วมรณรงค์ให้วัดเป็นเขตปลอดสุรา และในบางท้องถิ่นเวลาว่างงานได้มีโอกาสแสดงธรรมก็จะช่วยกันรณรงค์ให้เห็นถึงความสิ้นเปลือง และได้รับตอบรับจากประชาชนในบางท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สำคัญที่สุด คือ การเลี้ยงฉลองของผู้เฒ่าในชุมชน หรือข้าราชการบางคนนิยมสิ่งนี้เป็นอันมาก จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสิ่งเหล่านี้ นอกจากนั้นในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จะมีปัญหาอยู่ตลอดเวลาท่านจะใช้ในการตัดสินใจพิจารณาตนเองก่อนว่าควรปฏิบัติอย่างไร ท่านจะใช้ความเจ็บเป็นการแนะนำ ไม่คุย ไม่สนทนา ในการปฏิบัติงานถ้ามีปัญหาต้องรีบแก้ไขให้สำเร็จ บางอย่างต้องแก้ไขอย่างรวดเร็ว อย่างอย่างต้องละไว้ไม่ไปจัดการ ให้เวลาเป็นเครื่องตัดสินใจ ดังที่ผู้ใกล้ชิดได้กล่าวไว้ว่า

“หลวงพ่อกับพระเถระที่ทำงานแบบคนมีวิสัยทัศน์ มีการวางระเบียบประชุมปรึกษาหารือกับลูกน้องและผู้ร่วมงานเสมอ ถึงจะมีใครมาพูดบอกรายงานเรื่องอะไร ก็พิจารณาด้วยเหตุผลเป็นธรรม และที่สำคัญใช้คนให้ถูกกับงาน หลายคนสงสัยว่าทำไมท่านแต่งตั้งบุคคลที่เคยตำหนิตายกันมาเป็นเจ้าอาวาส มาร่วมงานกันอีก แต่ทั้งหมดสงฆ์ ให้โอกาสลูกน้อง ไม่เคยตำหนิลูกน้องให้ผู้อื่นฟัง จึงไม่มีลูกศิษย์คนใดถูกตำหนิโทษอย่างไม่มีเหตุผลการที่ท่านมีคุณธรรมอย่างนี้ ทำให้ลูกศิษย์รักเคารพและจงรักภักดีไม่เสื่อมคลาย ท่านเคยปรารภให้ฟังว่า ไปรังเกียจผูกโกรธเขาก็ไม่เกิดประโยชน์อันใดขึ้นมา สู้อบรมแนะนำสั่งสอนให้เขาทำงานตามเรา ให้โอกาสเขาจะดีกว่าจึงทำให้มีทีมงานที่เข้มแข็ง”

๔.๑.๑.๒ มีเมตตาสูง

เมตตา แปลว่า ความรัก หมายถึงความหวังดี ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น เป็นว่ามีรู้สึกที่เป็นมิตร ความมีไมตรีต่อกัน เมตตา เป็นภาวะของจิตที่ปราศจากความโกรธ ความอาฆาตมาดร้าย มีแต่ความหวังดี มีไมตรีจิตหวังความสุขความเจริญแก่ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง ลักษณะของผู้มีความเมตตา คือ เป็นคนมีสีหน้าแจ่มใสเบิกบาน ยิ้มแย้มเข้าหากัน มีแต่ความปรารถนา ชอบความเป็นมิตร มากกว่าความเป็นศัตรู ไม่ชอบทำร้าย ไม่ชอบเบียดเบียนผู้อื่น เมตตา เป็นธรรมข้อที่ ๑ ในพรหมวิหารธรรม ๔ เป็นเครื่องกำจัด พยาบาท คือ ความอาฆาตมาดร้าย ความคิดทำร้ายผู้อื่น^๓ เมตตาจัดเป็นธรรมพื้นฐานของใจขั้นแรก ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งทำให้มองกันในแง่ดี หวังดีต่อกันพร้อมที่จะรับฟัง และเจรจากันด้วยเหตุด้วยผล ไม่ยึดเอาความเห็นแก่ตัว มีอคติ คือ ความโกรธ ความเกลียด เป็นที่ตั้ง พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ท่านเป็นพระเถระที่มีเมตตาธรรมสูง ปฏิบัติอย่างมีแบบแผนให้ความสำคัญกับความเห็นของเพื่อนร่วมงานและพระสงฆ์ได้ปกครองเสมอมี

^๓ สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์สุตสาร, เจ้าคณะตำบลหงาว, เจ้าอาวาสวัดบ้านหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูปริยัติสุนทร, เจ้าคณะอำเภอเกาะเปอร์, เจ้าอาวาสวัดวาปีบรรพต อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๓ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัด, หน้า ๗๔๔

เหตุผลหลักการทำงาน ท่านจะใช้คนให้ถูกกับงาน คือ ตามความสามารถตามความถนัดของแต่ละคน ใช้หลักพระคุณ คือ เมตตาธรรมนำหน้า ใช้หลักพระเดช คือ การตักเตือน การลงโทษ ตามหลัง ไม่ใช่อำนาจโดยพลการท่านจะหมั่นอบรมสั่งสอนชี้ข้อถูกบอกข้อผิดให้เข้าใจด้วยความมีเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจึงทำให้การบริหารการปกครองของท่านมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นที่ยอมรับเป็นประจักษ์คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปนอกจากท่านจะมีเมตตาต่อผู้ได้บังคับบัญชาแล้ว ยังมีเมตตาต่อประชาชนทุกคนที่เดินทางมาสนทนาด้วย ท่านจะใช้สถานที่ในการต้อนรับผู้ที่เดินทางมาพบท่านที่แตกต่างจากพระเถระทั่วไป โดยใช้สถานบริเวณด้านหน้ากุฏิที่ท่านจำวัด ท่านจะนั่งต้อนรับทุกคนอย่างเปิดเผย ออกมาต้อนรับทุกคนด้วยไมตรีจิตทั้งดงาม โดยไม่เลือกว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีสถานะอย่างไรมาก่อนได้สนทนากับท่านก่อน แต่ถ้าเรื่องใดเป็นสิ่งที่สำคัญจะนำมาพิจารณาและให้รองจนกว่าจะจัดการกับภาระเหล่านั้นจนสำเร็จจึงจะสนทนาในเรื่องที่กำลังดำเนินการอยู่และท่านจะมีภารกิจในการออกไปปลงสรีรธาตุของประชาชนอยู่อย่างต่อเนื่องจนบางครั้งร่างกายอ่อนเพลีย แต่ท่านก็ไม่เคยปฏิเสธการนิมนต์ของประชาชน จนบางครั้งผู้ใกล้ชิดได้ขอร้องให้ท่านงดกิจนิมนต์ที่สามารถให้ผู้อื่นไปแทน แต่ท่านให้เหตุผลว่า ท่านเป็นพระของประชาชนทุกคน เขาอยากให้เราไปโปรด จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ต้องมีการจัดการเรื่องของเวลา แต่ถ้าเป็นงานที่เกี่ยวกับการปกครองทางคณะสงฆ์ท่านจะชี้แจงให้เจ้าภาพได้รับทราบถึงความสำคัญในแต่ละงาน เช่นงานผูกพัทธสีมา ท่านจะต้องไปเป็นประธานในฐานะผู้ปกครอง เป็นงานที่สำคัญเพราะอุโบสถถือว่าเป็นสถานที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การดำเนินก่อสร้างในบางแห่งใช้เวลาในการรวบรวมทุนหลายปีกว่าสำเร็จเป็นอุโบสถหลังหนึ่ง และถือว่าเป็นการไปให้กำลังใจทั้งพระภิกษุที่อยู่อารามนั้น และประชาชนที่บำรู้งวัดนั้นอยู่ จะได้มีกำลังใจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง และท่านให้ความสำคัญกับงานศพเป็นอย่างมาก โดยท่านจะเป็นเจ้าภาพให้ทุกครั้งที่มีการบำเพ็ญกุศลในวัดและไปให้กำลังใจเจ้าภาพที่กำลังเศร้าโศก แม้บางครั้งจะอ่อนเพลียเพียงใด ท่านก็จะเดินทางไปให้กำลังใจเจ้าภาพทุกคนที่มาบำเพ็ญกุศลในวัด นำเด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณวัดที่ขาดความเอาใจใส่ของพ่อแม่ เอามารวมกันทำกิจกรรมที่วัด ท่านกล่าวไว้ว่าเด็กๆ เหล่านี้แหละ ถ้าไม่ได้เรียน ไม่ได้รับการเลี้ยงดูให้การศึกษาที่ดีแล้วก็เชื่อได้ว่าเมื่อเด็กเหล่านี้หมั่นเป็นกาคเดนสังคม สร้างความเดือดร้อนในสังคมแล้ว มันก็คืบคลานเข้าวัดเข้าสงฆ์เป็นที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง เด็กพวกนี้ก็เหมือนเศษไม้ ไม่เคารพผู้ใหญ่ การเข้าพิธีต่างๆจะปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะถูกต้อง ท่านจึงได้คิดให้เด็กรักธรรมและรักดนตรีไทยด้วยการจัดให้มีเครื่องดนตรีไทยขึ้นเพื่อให้เกิดความซึมซับธรรมะให้แก่เด็ก สอดแทรกกิจกรรมให้เกิดความเหมาะสมแก่วัยของเด็ก และปัจจุบันกิจกรรมดังกล่าวก็ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน จนได้รับความเชื่อถือ มีความเคารพ จากผู้ที่ร่วมงานด้วย และได้กล่าวถึงความเป็นผู้มีเมตตาสูงของท่านไว้ว่าเป็นพระนักปกครองที่ใจดี อาศัยหลักเมตตา ใส่ใจผู้ใต้บัญชา เอาใจใส่ในหน้าที่การปกครองเป็นอย่างดี ที่มีความฉลาดในการบริหารงาน บริหารคน เป็นนักปกครองประเภทอ่อนน้อม ไม่ใช่อ่อนแอ แข็งแรง แต่ไม่แข็งกระด้าง ท่านจึงเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับหัวใจของผู้ใต้

“ วัชร ดิษฐ์บรรจง, “พระราชวิสุทธิเมธีกับโครงการนำเด็กเก็บขยะมาเลี้ยง”, ข่าวสด. (๒ กรกฎาคม ๒๕๓๗).

บัญชาไม่ใช่นั่งอยู่บนหัวของผู้ใต้บัญชา^๕ “หลวงพ่อนอกจากจะมีเมตตาสูงต่อทุกคนที่ไปพบ ท่านจะต้อนรับด้วยความยินดีความไม่ถือตัว ต้อนรับทุกๆ คนที่ไปพบด้วยความเสมอภาค เสมอต้นเสมอปลายและยุติธรรม”^๖ “ท่านเป็นพระที่น่าเคารพมากบุคลิกภาพส่วนตัวดูงดงามมาก”^๗

สามารถสรุปได้ว่า พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นพระเถระที่มีเมตตาธรรมสูงท่านจะหมั่นอบรมสั่งสอนชี้ข้อถูก บอกข้อผิด ให้เข้าใจด้วยความมีเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงทำให้การบริหารการปกครองของท่านมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นที่ยอมรับเป็นประจักษ์คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไป นอกจากท่านจะมีเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ยังมีเมตตาต่อประชาชนทุกคนที่เดินทางมาสนทนาด้วย จะใช้สถานที่ในการต้อนรับผู้ที่เดินทางมาพบท่านที่แตกต่างจากพระเถระทั่วไป โดยใช้สถานบริเวณด้านหน้ากุฏิที่ท่านจำวัด ท่านจะนั่งต้อนรับทุกคนอย่างเปิดเผย ออกมาต้อนรับทุกคนด้วยไมตรีจิตทั้งดงาม โดยไม่เลือกว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีสถานะอย่างไร

๔.๑.๑.๓ การเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีมีส่วนในการสนับสนุนให้ชาติเป็นเอกลักษณ์ การมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นเรื่องที่แสดงอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย แสดงถึงความเป็นมาอันเกิดจากความเจริญของสังคมมาช้านาน จึงควรภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การรักษามรดกวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับนับถือมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแนวทางการปฏิบัติตนของคนในท้องถิ่น ให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นสิ่งควบคุมการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ทำให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ท่านได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ได้รับการบรรพชา-อุปสมบท เมื่อได้รับการศึกษาทั้งฝ่ายทางธรรมและฝ่ายทางโลกส่งผลให้ท่านต้องเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ ต่อมาได้เดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งในพื้นที่จังหวัดระนองในอดีตนั้นยังห่างไกลเจริญ การคมนาคมไม่สะดวก มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แม้ว่าในท้องถิ่นดั้งเดิมจะเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ มุสลิม และชาวพม่าที่เข้ามาใช้แรงงาน ซึ่งยังรักษาธรรมเนียมการปฏิบัติของท้องถิ่นของตนเองในลักษณะที่ผิดไปจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงมีความลำบากในการถ่ายทอดธรรม ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลต่อการดำรงชีวิตของทุกชีวิตอย่างมากด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ศิลปวัฒนธรรมทั้งด้านดี และด้านที่ยังไม่ได้พัฒนาให้เหมาะสมจากทั่วทุกมุมโลกต่างหลั่งไหลเข้าสู่

^๕ สัมภาษณ์ พระระณังคมนูวงศ์ (ขจร โชติวโร), เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรีวิหาร เจ้าคณะจังหวัดระนอง ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๖ สัมภาษณ์ นางปราณี วิริยานนท์, นายกพุทธสมาคม, อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์ นายโสภณ พรหมเนตร, ข้าราชการพลเรือน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

วงจรวิถีชีวิตของคนไทยอย่างขาดระบบและขาดขั้นตอนการรับที่มีแบบแผนเพียงพอ ยังผลให้ประชาชนเกือบทั้งประเทศพากันนิยมชมชอบกับความแปลกใหม่ของวัฒนธรรมต่างชาติและบางคนถึงกับดูหมิ่นหรือเกิดความอับอายในศิลปวัฒนธรรมของตนเองซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงใย เพราะการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของคนในชาติไปอย่างสิ้นเชิงนั้น นำไปสู่การล่มสลายของชาติ วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด จนผสมกลมกลืนเป็นวัฒนธรรมเดียว แทบจะหารอยต่อระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ไม่ได้ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงแต่เดิมนั้นไม่ได้มีความขัดแย้งกันดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เห็นคุณค่าของเก่าและของใหม่ มีการสืบทอดคุณค่าดั้งเดิม ด้วยรูปแบบใหม่หลากหลายวิธี ซึ่งต้องไม่ทำลายคุณค่าเดิมแต่กลับทำให้เพิ่มคุณค่าขึ้น หรืออย่างน้อยก็ไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมเดิมนั้นลดคุณค่าลงไป พระครูศรีวรปัญญากร ได้กล่าวไว้ว่า

“ช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาอิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติได้แผ่ขยายไปทั่วโลกแม้จะเป็นแผ่ขยายของเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ และเศรษฐกิจทุนนิยมเสรี อันจะนำไปสู่นาตกที่เป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารก็ตาม มีส่วนทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมของคนไทยต้องปรับเปลี่ยนสภาพตามไป ทำให้ขาดความเข้าใจและความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของไทย เป็นต้นเหตุให้เกิดการเสื่อมสลายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไปในที่สุด”^{๔๔}

๔.๑.๒.๔ องค์ประกอบการแสดงหรือการบรรยายธรรม

การเผยแผ่พุทธศาสนาของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริบุญโญ) มีทั้งการแสดงธรรม การบรรยายและการปาฐกถา เป็นการใช้สื่อบุคคลในการเผยแผ่ สื่อบุคคลเป็นสิ่งที่มียุทธพลค่อนข้างมากในเรื่องของการโน้มน้าวและชักจูงใจ จากการศึกษาพบว่า ท่านประสบความสำเร็จด้านการพูดเป็นอย่างดี ธรรมะที่แสดงได้กลายเป็นบรรทัดฐานแก่สาธารณชน ในการนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน การแสดงธรรมเป็นกระบวนการที่สร้างความร่วมมือกัน อันได้แก่ความรู้สึกนึกคิด ข้อมูลข่าวสาร อารมณ์ของบุคคลสองฝ่าย โดยผู้แสดงได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เนื้อหาความต้องการ อารมณ์ ซึ่งเราอาจหมายถึง ตัวเนื้อหาสาระที่ผู้แสดงธรรมต้องการให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจร่วมกัน จึงอาจสรุปถึงองค์ประกอบที่สำคัญๆของการแสดงธรรมที่ทำให้พระเทพสิทธิมงคลประสบความสำเร็จในการเผยแผ่ธรรม ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ คือ

๔.๑.๒.๕ ผู้แสดงหรือบรรยายธรรม

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริบุญโญ) ผู้ทำหน้าที่แสดงหรือบรรยายธรรมจะต้องความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งในการเลือกเนื้อหา วิธีการ รวมถึงการพิจารณาถึงกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายสำคัญก็เพื่อการแสดงธรรมไปยังผู้ฟัง เพื่อสามารถนำธรรมะไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อันจะเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของคนในสังคม ให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในการแสดงธรรมนั้นผู้แสดงจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว สิ่งสำคัญขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้แสดงธรรม ประเด็นดังกล่าวเป็นปัจจัยส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคุณสมบัติเฉพาะที่

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีวรปัญญากร, เจ้าอาวาสวัดประทุมสาคร เจ้าคณะตำบลละอุ่น อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ทำให้สัมฤทธิ์ผลหรือประสบความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถวิเคราะห์ได้ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) ความน่าเชื่อถือ

กระบวนการถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน สิ่งสำคัญคือความน่าเชื่อถือในตัวผู้พูดมีผลต่อการพูด เพราะถ้าหากผู้ฟังมีความรู้สึกกว่าผู้พูดเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือไว้วางใจได้ การยอมรับก็เกิดขึ้นได้ง่าย พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นพระนักเผยแผ่ที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือในตัวเองได้อย่างดี ทั้งนี้ความน่าเชื่อถืออาจมาจากความรู้ความสามารถ สถานภาพ บุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป ด้านความน่าเชื่อถือของพระเทพสิทธิมงคลนี้ ผู้ที่รู้จักและนับถือ ได้พูดถึงความน่าเชื่อถือ ดังมีข้อความว่า “หลวงพ่อบ้านเป็นคนตั้งใจ มีความรับผิดชอบสูง จะใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ถึงกับเทศน์สอนแต่ท่านแสดงเป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างทั้งทางคณะสงฆ์ และทางโลกได้ด้วย ถ้าท่านจะปฏิบัติอะไร ก็ปฏิบัติอย่างเต็มที่ หรืออีกนัยยะหนึ่ง คือ พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น”^๙ “ท่านเป็นผู้นำที่ดี วางตัวได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้ท่านจะมีสมณศักดิ์สูงก็วางตัวได้อย่างเหมาะสม มีเมตตาสูงต่อทุกคน ดังสำนวนที่ว่า ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง”^{๑๐} ท่านมีความสามารถในการเผยแผ่เป็นอย่างดี ดังจะเห็นที่ท่านได้รับมอบหมายจากพระมหาเถระให้เป็นประธานดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขต ๑๔ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งท่านปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จนมีการนิมนต์ไปแสดงธรรมในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งในบางครั้งส่งผลให้ท่านมีปัญหาด้านสุขภาพ แต่ท่านก็ไม่ยอมมอบหมายให้ผู้อื่นไปปฏิบัติหน้าที่แทน^{๑๑}

พระเทพสิทธิมงคล เป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือและศรัทธา เพราะท่านเป็นผู้นำทางความคิด ที่มีความรู้ความสามารถเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนได้อย่างดีเยี่ยมและท่านได้เป็นแบบอย่างของความเป็นผู้นำหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมได้เป็นต้นแบบของความดีงาม ยึดมั่นในการทำความดีมีผลงานมากมายในการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพราะความน่าเชื่อถือ คือ สถานภาพที่ท่านสร้างขึ้นมาจากพฤติกรรมที่ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เป็นพฤติกรรมที่ดีที่สะสมมาเป็นเวลายาวนานจากอดีตถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ท่านมีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากความรู้ความสามารถสถานภาพ บุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป จนสามารถได้รับวางใจให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือในบางครั้งจำเป็นต้องปฏิบัติให้บุคคลอื่นได้ประจักษ์ต่อผลงานที่ได้ปฏิบัติที่มีความรู้ความสามารถเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม

^๙ สัมภาษณ์ พระระณังคมนิวส์ (ขจร โชติวโร), เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรีวิหาร เจ้าคณะจังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางปราณี วิริยานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดระนอง, อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายธีระธรรมพัฒน์ พุ่มไชย, ข้าราชการบำนาญ อดีตครูโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร, บ้านเลขที่ ๗ หมู่ ๑ ตำบลบางริน อำเภอมือง จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

๒) ความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นผู้มีความรู้แตกฉานในเรื่องหลักพุทธศาสนา และเป็นที่ปรากฏชัดแก่ผู้พบเห็นโดยทั่วไป เป็นที่ยอมรับโดยเฉพาะความรู้ความสามารถในการนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและสอดแทรกด้วยคติธรรม น้ำเสียงดี อักขระชัดเจนสละสลวย รู้เรื่องความเป็นไปของสังคม เป็นนักเทศน์มีความชำนาญในการประยุกต์หลักธรรมะให้เข้ากับสถานการณ์ ปัจจุบันได้ดีสามารถนำเสนอธรรมะได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ชวนให้ประพฤติปฏิบัติทำให้ผู้ฟังสนุกสนานชอบใจและตั้งใจฟัง ตลอดถึงภูมิธรรมที่ศึกษาเล่าเรียนมา มีผลงานทั้งการพูดแลงานเขียน หนังสือสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้จริง ดังคำกล่าวของพระครูปริยัติสุนทร ที่กล่าวไว้ว่า

“หลวงพ่อก็คือพระมหาเถระที่ทรงภูมิความรู้ทางศาสนามากมายรูปหนึ่ง ดังที่ทราบกันดีว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถในด้านพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา เป็นนักคตินักเขียน มีผลงานมากมาย มีความรู้ดี คือมีความรอบรู้ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ มีความสามารถดี คือเป็นนักคิด นักค้นคว้า นักเผยแผ่ธรรมที่ดี เป็นนักจดบันทึก คือ จดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้เสมอ”^{๑๒}

จากที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้น เป็นสิ่งยืนยันในความเป็นความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่จำแนกได้ดังนี้ สามารถอธิบายหรือบรรยายหลักธรรมได้ชัดเจนถูกต้อง นำเสนอธรรมขั้นพื้นฐานที่บุคคลทั่วไปจะน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตได้จริง โดยการยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบการแทรกด้วยคติธรรม คำกลอน ทำให้ผู้ฟังได้เข้าถึงอรรถรสของเรื่องราวสามารถอธิบายหรือบรรยายด้วยภาษาที่ทำให้บุคคลเข้าใจง่าย ทำให้จิตใจแจ่มใส ร่าเริง อาจหาญ ไม่น่าเบื่อ และเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเพื่อให้กำลังใจหรือส่งเสริมให้บุคคลเกิดความฮึกเหิมใจ ในอันที่จะน้อมนำธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิตได้จริง

๓) มีบุคลิกลักษณะน่าเลื่อมใส

บุคลิภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะบุคลิภาพที่สง่างามย่อมสร้างความศรัทธา บุคลิภาพถือว่าเป็นปัจจัยที่สร้างเสริมศรัทธาให้เกิดขึ้น การที่พระนักเผยแผ่คำนึงถึงการปรับปรุงบุคลิภาพของตน ย่อมเป็นการสร้างเสริมศรัทธาอย่างมีต้องสงสัย ผู้ที่มีบุคลิภาพดีจึงเป็นผู้ที่ระมัดระวังตนให้มีความสะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ มีความแจ่มใส สงบสรวมสง่าผ่าเผยด้วยความมั่นใจในตนเอง

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นบุคคลผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดีมีความดึงดูดใจ ย่อมเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและพึงพอใจ ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบุคลิกลักษณะดีการนั่งห่มเป็นระเบียบเรียบร้อย การยืน การเดิน การนั่ง ทุกอย่างถูกฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ทำที่ในการพูดก็สง่างาม ลีลาการเทศน์น่าสนใจ จึงรวมเป็นองค์ประกอบที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง ด้านบุคลิภาพนี้มีผู้ร่วมงานหรือเคยปฏิบัติงานร่วมด้วย ได้กล่าวว่า “มีความเคารพและศรัทธาพระเทพสิทธิมงคล ท่านมีบุคลิกลักษณะน่าเลื่อมใสมาก เช่น เวลายืนสนทนากับบุคคลทั่วไปจะสรวม

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติสุนทร, เจ้าคณะอำเภอเกาะเปอร์, เจ้าอาวาสวัดวาปีบรรพต อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ,๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

กายยืนในท่าตรงที่สง่างาม ความเรียบร้อยในการ ยืน เดิน นั่ง รวมตลอดถึงการครองผ้าการแต่งกาย ให้เรียบร้อยเป็นปริณทล^{๑๓} “หลวงพ่อนอกจากท่านจะมีเมตตาสูงต่อทุกคนที่ไปพบ ท่านจะต้อนรับด้วยความยินดีความไม่ถือตัว ต้อนรับทุก ๆ ท่านที่ไปพบด้วยความเสมอภาคเสมอต้นเสมอปลาย และ ยุติธรรม”^{๑๔} “ท่านเป็นพระที่น่าเคารพมากบุคลิกภาพส่วนตัวท่านดูงดงามมาก ”^{๑๕} หลวงพ่อปฏิบัติตน ได้อย่างงดงามเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นิสิตปริญญาเอก เพราะว่าท่านเข้าชั้นเรียนตรงเวลาทุกครั้งและเวลา เรียนจะนั่งฟังด้วยความตั้งใจ ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้อย่างเป็นระบบ จากส่วนนี้เห็นว่าท่านคงตั้งใจทำเป็นตัวอย่างแก่พระสงฆ์ในเขตปกครองของท่านว่าทุกคนเรียนได้ จากตัวอย่าง ส่วนตัวคิดว่าจะเป็นสิ่งที่ตั้งงามสำหรับพระพุทธานุสา^{๑๖}

พระเทพสิทธิมงคล จึงเป็นบุคคลผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี บุคลิกภาพถือว่าเป็นปัจจัยที่ สร้างเสริมศรัทธาให้เกิดขึ้นสริมงคลสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “การโฆษณาสินค้า มักนิยมเอาดารา ภาพยนตร์ ศิลปินเพลงหรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาเป็นผู้แสดงโฆษณาทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านี้อาจจะไม่ได้ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องสินค้านั้นเลย”^{๑๗}

แต่ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญหลักพระธรรมวินัย สามารถนำเอาหลักธรรมของ พระพุทธเจ้ามาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง แต่บุคลิกภาพที่สง่างามไม่ใช่คุณสมบัติที่จะมีติดตัวมา ตั้งแต่เกิด การที่จะมีบุคลิกภาพสง่างามในสังคมเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนกัน นอกจากนี้ท่านยังบุคลิก ประจำตัว ที่ส่งผลให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสต่อผู้ที่ท่านได้สนทนาด้วยเป็นอย่างยิ่ง

๔) สถานภาพและบทบาท

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) มีสถานภาพและบทบาทโดยตรงต่อการเป็น พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมะ สถานภาพเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะจังหวัด พระอุปัชฌาย์ ตลอดทั้งเป็นพระ ธรรมทูตและมีบทบาทมากมายในงานพระศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานทางด้านเผยแผ่มีทั้งการ แสดงธรรม การบรรยาย การปาฐกถา และเขียนหนังสือ ดังนั้น สถานภาพและบทบาทเป็นตัวชี้ชัดลง ไปว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมกับงานเผยแผ่อย่างแท้จริงทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อมั่นและตั้งใจพร้อมที่จะรับ เนื้อหาสาระได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ ตรัสสอนในหลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ^{๑๘} ท่านสามารถประยุกต์คำสอนมาใช้ในการเผยแผ่ ดังนี้

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายธีระธรรมพัฒน์ พุ่มไชย, ข้าราชการบำนาญ อดีตครูโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร, บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๑ ตำบลบางรีน อำเภอมือง จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางปราณี วิริยานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดระนอง , อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียน สตรีระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายโสภณ พรหมเนตร, ข้าราชการพลเรือน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย ล่องวัด, เจ้าหน้าที่สนทนากา สำนักงานเทศบาลเมืองระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายโสภณ พรหมเนตร, ข้าราชการพลเรือน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๘} ที.ปา. (บาลี) ๑๑/๓๓๐/๒๒๒, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

(๑) อัมมัญญตา ได้แก่ เป็นผู้รู้ธรรมคือหลักการ หลักความจริง เนื้อหาสาระของแต่ละข้อธรรมที่จะถ่ายทอดแก่ผู้ฟังและรู้แจ้งแทงตลอดทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตนอย่างลึกซึ้ง

(๒) อุตถัญญตา ได้แก่ รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการเผยแผ่พุทธธรรมที่ชัดเจน สามารถนำผู้ฟังให้เข้าสู่เนื้อหาสาระของพระธรรมด้วยความอยากรู้อยากเห็นและสามารถตอบปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้ฟังถามโดยไม่แสดงอาการรังเกียจ

(๓) อุตตัญญตา ได้แก่ รู้จักตนเอง รู้ว่าตน คือใคร มีความรู้ ความสามารถมากน้อยเพียงใด มีความพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างไร การรู้จักตนเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองแล้วจะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วเปิดเผยตน สามารถสอนตนเองได้อย่างดียิ่ง ผู้ที่สามารถสอนตนเองได้นั้นจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุผลผล ทำให้การเผยแผ่หลักธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๔) มัตตัญญตา ได้แก่ รู้จักประมาณ รู้จักพอดีในการเผยแผ่หลักธรรม กล่าวคือ รู้กำลังสติปัญญา ความสนใจ ความตั้งใจของผู้ฟัง ถ้าเน้นเนื้อหาสาระมากเกินไป ผู้ฟังยอมรับไม่ได้ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากฟัง แต่ถ้าเน้นน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอ การทำให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังอย่างเต็มที่ จึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้เผยแผ่หลักธรรม

(๕) กาลัญญตา ได้แก่ รู้จักเวลา แยกแยะประเด็นดี มีความรับผิดชอบ รู้จักเลือกเนื้อหาของหลักธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

(๖) ปริสสัญญตา ได้แก่ รู้จักชุมชนชน รู้จักสังคม กล่าวคือ ผู้เผยแผ่ต้องรู้จักอุปนิสัยของคนฟัง เพื่อจะได้สื่อสารหลักธรรมให้ถูกกับจริต ยังมีความเข้าใจในอุปนิสัยของคนฟังมากเท่าไร การที่จะสื่อสารหลักธรรมนั้นก็ประสบความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น พระพุทธเจ้าผู้เป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ ทรงมีพระญาณหยั่งรู้อุปนิสัยของผู้ฟังได้อย่างละเอียดสุขุมลุ่มลึก ฉะนั้นการสอนของพระองค์ จึงประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) ปุคคัลโปปรัญญตา ได้แก่ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายความว่า ผู้ฟังแต่ละคน แต่ละชุมชนมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง มีจริต มีอัธยาศัย มีศักยภาพในพื้นฐานของความรู้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด การที่ผู้สื่อสารหลักธรรมรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นั้น ทำให้สามารถแยกแยะและรู้จักวางท่าทีต่อผู้ฟังได้

จากข้อความดังกล่าวจึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้หลวงพ่อประสบผลสำเร็จเป็นแรงผลักดันจากภายในโดยมีหลัก อุตตัญญตา รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัดความสามารถ และคุณธรรม ของตนตามเป็นจริง เพื่อประพฤติได้เหมาะสมและให้เกิดผลดีพึงพาตนเอง นอกจากนี้ท่านมีความเข้าใจต่อตนเองว่าเป็นผู้นำทั้งทางการปกครองคณะสงฆ์และ ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนผลักดันให้ท่านต้องพัฒนาความรู้ให้สูงขึ้นขึ้นไป ส่วนปัจจัยอื่นที่เกื้อหนุนประกอบด้วย พร้อมด้วยทุน การสนับสนุนที่ดี

๔.๑.๒.๖ ผู้ฟัง

ผู้ฟังก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้แสดงธรรมจะทำการพิจารณาว่าผู้ฟังนั้นมีลักษณะอย่างไรอันจะเป็นประโยชน์ต่อการแสดงธรรมมีปัจจัย ๓ ประการ คือ ด้านการแสดงธรรม ด้านผู้ฟังด้านบุคลิกลักษณะซึ่งผู้แสดงธรรมต้องทำความเข้าใจต่อผู้ฟังว่ามีความชำนาญ ทักษะคติความรู้เกี่ยวกับการ

รับฟังอย่างไรในด้านผู้ฟังจะต้องทราบถึงอายุ เพศ การศึกษา อาชีพศาสนา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ฟังอย่างถี่ถ้วน ในด้านบุคลิกลักษณะผู้แสดงธรรมจะต้องทราบถึงอารมณ์ ความรู้สึกทัศนคติของผู้ฟัง เพราะปัจจัยเหล่านี้จะแสดงถึงการแสดงหรือบรรยายธรรมแต่ละครั้งจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวมากน้อยเพียงใดในการแสดงธรรมเพื่อการเผยแผ่ของพระพุทธบริษัทผู้ฟังส่วนมากจะเป็นประชาชนทั่วไปทุกเพศทุกวัยและทุกอาชีพจะใช้การพูดมากกว่าการเขียนนำเสนอธรรมะด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย มีน้ำเสียงที่หนักแน่น จริงจัง ชวนต่อการฟัง การแสดงธรรมของพระพุทธบริษัทในแต่ละครั้งย่อมประกอบไปด้วยคุณสมบัติลักษณะของการแสดงธรรมอย่างครบถ้วน คือ ในฐานะของผู้แสดงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ จึงทำให้ได้รับการอาราธนาให้ไปแสดงธรรมอยู่เสมอ เนื้อหาหลักธรรมที่ท่านนำมาเสนอมีความถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่ายด้วยภาษาชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอที่น่าสนใจด้วยการประยุกต์เนื้อหาธรรมะให้ทันยุคทันเหตุการณ์และผู้ฟังก็มีความสนใจและตั้งใจฟังด้วยอาการอันสงบและน่าเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง

๔.๑.๒ ปัจจัยภายนอก

การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและร่วมกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าเป็นสังคมสันติสุข ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีความสุขร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ พระพุทธบริษัทได้ตอบแทนสังคมที่ท่านอยู่จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างดีงามจึงสามารถได้รับเคารพนับถือจากประชาชน หน่วยงานราชการที่ติดต่อหรือดำเนินกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานจนเป็นที่ยอมรับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๒.๑ เป็นผู้มียศเกียรติคุณ

พระพุทธบริษัท (เสนอ สิริปัญญา) เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่ามีสติปัญญา ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานเผยแผ่มากได้รับการแต่งตั้งเป็นพระธรรมทูตจังหวัดระนองซึ่งเป็นพระธรรมทูตสายที่ ๙ ตามระเบียบกองงานพระธรรมทูตและในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าคณะธรรมโฆษณ์สัญจรประกาศพระศาสนาและผลงานพระพุทธานุภาพ สยุมภะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี มหาสารคาม สกลนคร อุดรธานี เลย และเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ท่านยัง เป็นพระธรรมทูตประจำสำนักผู้ตรวจการงานพระธรรมทูตภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๓ โดยที่ท่านรู้ภาษายาวีทำให้เข้าถึงคนที่นี่คล้ายกับได้ใจคนในท้องถิ่นถือเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธานุภาพอย่างมาก และได้รับการคัดเลือกจากกรมการศาสนาให้เป็นวัดพัฒนาดีเด่น ลำดับงานปกครองจนได้รับการยกย่องจากหน่วยงานองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมอยู่เสมอได้รับการถวายประกาศเกียรติคุณ พุทธคุณูปการ จากคณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมสภาผู้แทนราษฎร นอกจากได้รับการประกาศเกียรติคุณอย่างเป็นรูปธรรมแล้วยังได้รับอาราธนาให้เป็นผู้บรรยายพิเศษ หรือแสดงธรรมในต่างประเทศจะเห็นได้ว่าเกียรติคุณที่ได้รับทั้งในส่วนรูปธรรมและในส่วนเป็นที่พึงพอใจของบุคคลทั่วไป ย่อมมีส่วนช่วยสนับสนุนในการเผยแผ่ธรรมะได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของเจ้าคณะจังหวัดระนองว่า หลวงพ่อท่านมีแนวคิดและกุศโลบายในการสอนธรรมแก่บุคคลที่ระดับชั้นที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี สิ่งหนึ่งที่ประทับใจ คือ ท่านมีกิจกรรมต้อนรับปีใหม่ในแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ และได้แนวทางจากที่เรียนรู้จากหลวงพ่อบุญ

เป็นแนวทางในการทำงาน นอกจากนั้นท่านยังมีเอกลักษณ์พิเศษคือหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา^{๑๙}

พระเทพสิทธิมงคลเป็นพระเถรอาจารย์ที่เป็นปูชนียสงฆ์ แห่งคณะสงฆ์และประชาชนชาวจังหวัดระนอง มีวิสัยทัศน์มองเห็นความสำคัญของการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง ตระหนักถึงสังฆธรรมแห่งวัฏจักรชีวิตสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่สมควรจะมีประสบการณ์จะได้รับการศึกษา ไม่ว่าชาวบ้านหรือนักบวช ๖๔ พรรษา ในร่มผ้ากาสาวพัสตร์ประจักษ์ชัดว่าตลอดชีวิตแห่งสมณะที่ผ่านมา ได้คลุกคลีอยู่กับการศึกษามาได้ตลอดเวลา ตั้งแต่กระบวนการไตรสิกขา เริ่มจากด้านปริยัติเป็นเบื้องต้น จนถึงวิธีการปฏิบัติ และการปฏิเวธโมกษะ คือเป้าหมายสูงสุดของพระสาวก

พระเทพสิทธิมงคล มีความคิด รู้หลักจิตวิทยาและหลักปรัชญาการศึกษาเป็นอย่างดีว่า การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม การจะสร้างสรรค์สังคมให้เจริญทางวัตถุและจริยธรรม ก้าวหน้าควบคู่กันไป และการแก้ไขปัญหาคับคั่ง ของสังคม ต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนามนุษย์ มนุษย์จะพัฒนาตนเองและจะพัฒนาสังคมได้ก็ด้วยทุนทางการศึกษาซึ่งเป็นต้นทุนของมนุษย์ ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าสืบไป

๔.๑.๒.๒ สังคมยอมรับ

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) เป็นพระเถระที่มีความเสียสละและอดทนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความจริงใจและยึดมั่นในอุดมการณ์ พรั่งพร้อมด้วยความรู้ความสามารถ และพยายามทำตนเป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุรุ่นใหม่นี้ได้เห็นวิธีการทำงานเผยแผ่จะต้องทุ่มเททั้งกำลังกายและใจ ไม่มีความย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อย มีแต่ความปิติใจเมื่อได้ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา ด้วยอัตลักษณ์และท่วงท่าลีลาการแสดงธรรมของที่ได้แสดงออกเป็นที่ปรากฏแก่สายตาประชาชนนั้น ทำให้เห็นว่าเป็นพระสงฆ์ที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา ต้องการที่จะใช้ธรรมะสงเคราะห์แก่ทุกคน จึงทำให้ได้รับความนิยมนิยมและได้รับอาราธนาไปเทศน์ บรรยาย ปาฐกถาตามหน่วยงาน องค์กร สถาบันและสถานที่ต่างๆอยู่บ่อยครั้งพระเทพสิทธิมงคล ในฐานะพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความทุ่มเทเสียสละ ตั้งมั่นในอุดมการณ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมะตามกลวิธีทั้ง ๔ รูปแบบ ด้วยบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรม ชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความเพลิดเพลินต่อการฟัง สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมในการแสดงธรรมและเนื้อหาธรรมะก็อำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟัง จึงทำให้พระเทพสิทธิมงคลได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั่วไป ในองค์กรประกอบทางด้านสถานภาพทางสังคมเป็นผู้มีต้นแบบกัลยาณมิตรที่ดี มีความตั้งใจทำงานสังคมทั่วไปยอมรับในความรู้ความสามารถ มียศและตำแหน่งในฐานะผู้ปกครองสงฆ์ ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้จึงทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพสิทธิมงคล ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังที่นายโสภณ พรหมเนตร กล่าวไว้ว่า

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย ล่องวัด, เจ้าหน้าที่สันตนาการ สำนักงานเทศบาลเมืองระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

“หลวงพ่อบุคคลที่น่ายกย่องสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง ท่านมีภาระงานที่มากมายที่ต้องรับผิดชอบ แต่ท่านยังเสียสละเวลามาเรียนต่อในระดับปริญญาเอก ทำให้ทราบถึงความตั้งใจที่ว่าไม่มีใครแก่เกินเรียน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน เห็นสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญต่อชาวระนอง”^{๒๐}

จากที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากรูปแบบและวิธีการเผยแผ่แล้ว สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ลมฟ้าอากาศ วิถีดำเนินชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น อุตสาหกรรม การศึกษา ความเชื่อ ทศนคติ จารีต วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่งานทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ผู้เผยแผ่นอกจากปฏิบัติปฏิบัติชอบตามธรรมวินัยแล้วจำเป็นต้องมีความชำนาญและความสามารถในการประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติของพระสงฆ์หรือตัวผู้สื่อเอง ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ฟังที่ได้พบและได้เห็น

๔.๒ การวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

ในบทนี้ผู้วิจัย มุ่งวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริบุญโล) ได้รับการยอมรับนับถือ เชื่อถือ และศรัทธาจากประชาชนว่าสามารถโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตามได้ง่าย ซึ่งมีรูปแบบของการสอนดังต่อไปนี้

๑. การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การยกตัวอย่างมาประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบ ช่วยให้เข้าใจความหมายและชัดเจนได้ง่ายยิ่งขึ้น ช่วยให้จำได้แม่นยำเห็นจริงและเกิดความเพลิดเพลิน เกิดความรื่นเริง

๒. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยากปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและให้เข้าใจง่ายขึ้น

๓. การสาธิตหรือทำเป็นแบบอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนจริยธรรมนั้น คือการทำให้ดูเป็นตัวอย่างหรือการประพฤติเป็นแบบอย่างให้เป็นทิวทัศน์คติโดยไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองสาธิตให้ดู

๔. การเล่นภาษา เล่นคำสำนวนและให้ความหมายใหม่ วิธีสอนแบบนี้เป็นความสามารถปฏิภาณเฉพาะตัวของผู้ทำการสื่อสารเผยแผ่หลักธรรม

๔.๒.๑ พระเทพสิทธิมงคลมีรูปแบบวิธีการสอนซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธองค์ดังจะทำได้ทำวิเคราะห์ต่อไปนี้

พระเทพสิทธิมงคลมีทั้งศาสตร์คือ ความรู้ ความเข้าใจชีวิตสังคม มีความสามารถในการสื่อสาร มีทั้งศิลป์คือรูปแบบวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยความศรัทธา ด้วยจิตใจเมตตา เสียสละทำงานทั้งเชิงรับและเชิงรุก โดยได้นำหลักการวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามานำเสนอในรูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธองค์ทรงเป็นแบบอย่าง แบบแผนของการเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับและรูปแบบว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระธรรมอัน

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระระณังคมนีวงศ์ (ขจร โชติวโร), เจ้าคณะจังหวัดระนอง วัดสุวรรณศิริวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ประกอบด้วยพระธรรมเทศนาบรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม บทความที่พระเทพสิทธิมงคลได้นำออกมาเผยแผ่หลักธรรมดังต่อไปนี้ คือ

๑) แบบสากัจฉา หรือสนทนา เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุดเพราะผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนาน ไม่รู้สีกว่าตนกำลังเรียน หรือกำลังถูกสอน แต่กำลังรู้สึกว่าการสนทนาปราศรัยกับพระพุทธรูปอย่างสนุกสนานในการสนทนานั้น พระองค์ทรงทำหน้าที้นำสนทนา คือ ทำหน้าที่ในการโยนคำถามให้ขบคิด แล้วตอนเข้าจุดสรุป อันเป็นประเด็นที่ต้องการ

๒) แบบบรรยาย จะทรงใช้เสมอในที่ประชุม สวนมากจะเป็นโอกาส ที่มีผู้ฟังจำนวนมาก ๆ ดังที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนาในเขตวันมหาวิหาร ในช่วงบ่ายของทุกวันและที่น่าสังเกตคือผู้ฟังมักจะมีความรู้ หรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นในขั้นพื้นฐานมาบ้างแล้ว

๓) แบบตอบปัญหา ในการตอบปัญหาพระองค์ทรงสอนให้พิจารณาลักษณะของปัญหา และใช้วิธีตอบให้เหมาะสม ผู้ถามอาจถามด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน บางคนถามเพื่อให้ตอบคำถามในเรื่องที่สงสัยมานาน บางคนถามเพื่อลองภูมิ บางคนถามเพื่อชมหรือปราบ ให้ผู้ตอบอับอาย บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อ หรือหลักคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

สรุปได้ว่า วิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล โดยนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาใช้ในรูปแบบวิธีการสอนของการเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยความศรัทธา ด้วยจิตใจเมตตา เสียสละ ทำงานทั้งเชิงรับและเชิงรุก จึงได้รับการยอมรับนับถือ เชื่อถือ ศรัทธาจากประชาชน ว่าสามารถโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตามได้ประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

๔.๒.๒ การวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

วิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) ได้รับการยอมรับนับถือ เชื่อถือ และศรัทธาจากประชาชนว่าสามารถโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตามได้ง่ายซึ่งมีรูปแบบของการสอนดังต่อไปนี้

๔.๒.๒.๑ การยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ

๔.๒.๒.๒ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปมัย

๔.๒.๒.๓ การใช้วิธียกบุคคลตัวอย่าง

๔.๒.๒.๔ การใช้วิธีการแทรกเรื่องทำให้อารมณ์ขัน

๔.๒.๒.๕ การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้ฟัง

๔.๒.๒.๑ การยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ

การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบการสอนช่วยให้เข้าใจง่ายและชัดเจน การสอนแบบนี้จึงถือว่าเป็นเรื่องที่ทำให้มองเห็นภาพคำสอนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ช่วยให้จำแม่น เห็นจริงและความเพลิดเพลินทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานแล้วนำธรรมะมาแทรกตามขั้นตอน ใช้ธรรมะเป็นบทสรุปหรืออธิบายหลักธรรมแล้วยกนิทานมาประกอบ เป็นวิธีการหนึ่งที่พระเทพสิทธิมงคล ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรม เช่น นิทานจากธรรมบท นิทานชาดก นิยายอิงธรรมะ เมื่อท่านยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบการแสดงพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม หรือบทความ ทำให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหา

ทำให้มองเห็นเป็นรูปธรรม ผู้ฟังท่าน อ่านบทความของท่าน นอกจากจะได้สาระข้อคิดที่เป็นคติแล้วยังได้รับความเข้มข้นเบิกบานใจ ดังข้อความตัวอย่าง

เรื่อง การรู้จักประมาณในการบริโภค.. ความชรานี้เป็นเชื้อร้าย ทำลายอวัยวะร่างกายให้ชำรุดทรุดโทรม ให้ย่อหย่อนให้อ่อนแอ ตาหูเป็นต้นทำหน้าที่ผิดเพี้ยน บกพร่อง ความจำเลอะเลือน หลง หลง ลืม ลืม ไหนๆก็เกิดมาแล้วก็อย่า อย่าชราเร็วนัก ควรจะมีคามมีผ้ายันต์ อะไรป้องกันอย่าให้ชราเร็วนักฉะนั้นทุกคนจึงบำรุงร่างกาย รู้แล้วว่าเกิดมาแล้ว ไม่ควรจะปล่อยปะละเลย ควรจะบำรุงด้วยอาหารด้วยยา ให้ความเจริญเติบโตของร่างกายเข้มแข็ง แข็งแรงอย่าให้แก่เร็วนัก แต่อย่าหลงระเห็จจนเกินไป ควรรู้จักประมาณในการบริโภค อ่านวิธีการใช้ให้ดี ตัวอย่างของคนที่ไม่รู้จักประมาณในการบริโภค มีอยู่ว่า

มีครอบครัวหนึ่งมีลูก ทำงานอยู่ต่างประเทศ บริษัทขายยา ก็มียาบำรุง ผู้สูงอายุหรือชราแล้วให้กลายเป็นหนุ่มหรือเป็นสาว จึงเรียกซื้อ ส่งมาให้ พ่อแม่ พ่อแม่ก็ได้รับยาอ่านดูว่าทำให้หนุ่ม กระชุ่มกระชวยก็เลยชอบ เปิดขวดดื่ม ออกๆ เกือบหมดทั้งขวดจึงยื่นให้แม่บ้าน แม่บ้านอ่านแล้วว่าครั้งละหนึ่งช้อนโต๊ะ แต่ก็ค่อยๆบรรจง ตามที่รายการบอกไว้ ต่อมาก็ลูกมาเยี่ยมพ่อเยี่ยมแม่ เมื่อมาถึงแล้วก็เรียกที่บ้านเรียกพ่อเรียกแม่ เรียกพ่อก็ไม่รับชาน เรียกแม่ก็รับตบ ถามว่าเรียกแม่ใช้ไหม บอกใช่ แม่เป็นสาวพริ้งเลย แล้วถามว่าคุณพ่ออยู่ไหน คุณพ่อยู่ในแปล ลูก เรื่องยากก็เป็นเรื่องใหญ่ เรื่องสำคัญ สิ่งที่เป็นประโยชน์ ใช้เกิดก็เป็นโทษ ทั้งคนที่อยากหนุ่ม ความทะเยอทะยานมากเกินไป อยากหนุ่มเกินไปหรืออยากสาวเกินไป ยาเกิน ยาอะไรก็ต้องอ่านฉลากให้เรียบร้อย แล้วคราวนี้เป็นเรื่องเกิดขึ้นที่บ้านนอกอยู่ในเมืองในกรุงก็ไม่มีปัญหาอะไรแต่นั้นแหละเขาก็มีความสุขเสียถึงแก่ชีวิตก็มีไม่น้อย^{๒๑}

เรื่อง คาถากันภัย.. ปฏิบัติธรรมก็คือ ไม่ใช่ นั่งขัดสมาธินั่งพับเพียบ นั่งสมาธิไม่เรียกว่าปฏิบัติธรรมอันนี้เป็นเพียงวิธีฝึกเพื่อจะนำธรรมะนี้ไปใช้ เพราะฉะนั้นเวลาจะใช้ธรรมะ ปฏิบัติธรรมในสถานที่ต่างๆพอจะถึงเวลาปฏิบัติธรรมก็ต้องไปนั่งสมาธิหรือนั่งขัดสมาธิ เอามือซ้ายทับขวาหรือขวาทับซ้าย คือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคุ้น เกิดความชำนาญให้นำไปใช้ได้ตลอดเวลา เช่น ฝึกความเคารพกราบไหว้ฝึกให้เป็นคนนอบน้อม เอาพระรัตนตรัยเป็นศูนย์กลาง เวลาฝึกก็จะรู้สึกว่าเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม และจะได้นำไปใช้ที่บ้านใช้กันคนอื่นตามความเหมาะสม นอบน้อมพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอาศัยการกล่าวระลึกถึงพระรัตนตรัยนั้น มีคำว่า

“พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ” เป็นต้น เรียกว่า เป็นมนต์ขลังบทหนึ่ง ที่จะป้องกันมิให้ภัยอันตรายใด ๆ ดังมีนิทานในธรรมบทว่า ในสมัยพุทธกาล มีเด็กคนหนึ่งพลัดหลงกับพ่อแม่กลางป่า ตกกลางคืน เด็กนั้นก่อนนอน ได้กล่าวว่า “นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทฺธสฺส” แล้วก็กลับไป ขณะนั้นมียักษ์ตนหนึ่งออกมาจะจับเด็กกินเป็นอาหาร เอื้อมมือมาจับที่ร่างของเด็กคนนั้น เด็กก็สะดุ้งตื่น แล้วเปล่งวาจาออกมาด้วยความเคยชินว่า “นโม ตสฺส ภควโต

^{๒๑} แสดงธรรมวัดตโปทาราม, เรื่อง“การรู้จักประมาณในการบริโภค”, ใน พระธรรมเทศนาและการเผยแผ่ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ดูรายละเอียดใน พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), คู่มืออุบาสกอุบาสิกา บทสวดมนต์แปล, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓ – ๒๗.

อรหโต สมมา สมพุทฺธสฺส” ยักษ์ได้ยินดั่งนั้นก็กลับมีจิตใจอ่อนโยน หันมาเฝ้าระวังได้ก็อยู่ตลอดคืน นั้นเพราะอานิสงส์แห่งมนต์ที่สวดสำหรับระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย^{๒๒}

จากที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่าการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ ที่ท่านนำมาใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรมนั้น ทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่านมีความเข้าใจง่ายขึ้น มองเห็นภาพพจน์อย่างชัดเจน จนเกิดความเพลิดเพลินไปกับพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม หรือบทความของท่าน จนทำให้เกิดความเข้มข้นเบิกบานใจ นี่คือลักษณะเด่นของพระธรรมโมลีที่ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรมโดยใช้รูปแบบและแนวทางการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ

๔.๒.๒.๒ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปมัย

คำอุปมาอุปมัยช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะมักใช้การอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยรูปธรรม ก็ช่วยให้หนักแน่นเข้า เช่น ครั้งพระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “โทษของคนอื่นเห็นได้ง่าย ส่วนโทษของตนเห็นได้ยาก เพราะคนนั้นชอบโปรยโทษของผู้อื่นเหมือนคนโปรยกลบ แต่กลับปกปิดโทษของตนไว้เหมือนพรานนกปกปิดร่างพรางกายตนไว้”^{๒๓}

ดังนั้น พระเทพสิทธิมงคล จึงได้นำเอาวิธีอุปมาอุปมัยมาใช้ในการเผยแผ่หลักธรรม เพราะท่านเห็นว่าธรรมะบางข้อนั้นยากแก่การเข้าใจ แต่เมื่อยกสิ่งที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาเปรียบเทียบกับผู้ฟัง ผู้อ่าน ย่อมมองเห็นตามความเป็นจริงได้ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ดังข้อความตัวอย่าง

เรื่อง การแสดงการเคารพ... เมื่อมีคนมาแสดงความเคารพ ต้องดูท่าทางที่เขาแสดงตน เหมือนกับเราพิจารณาการก้มของวัว อย่าหลงตัวเองว่าวัวให้ความเคารพ มันอาจก้มหัวเพื่อจะขวิดเรา ก็ได้ การชมเชยคนที่มาก้มกราบก็ควรระวัง การก้มมีหลายอย่าง ก้มดี ก้มอันตรายต้องระวังให้ดี เผลอไม่ได้ ดังคนโบราณกล่าวไว้ว่า คนก้มกราบบางก้มมีเขา เพราะเรามองไม่เห็น เพราะฉะนั้น จึงต้องบูชาบุคคลที่ควรบูชา มิฉะนั้นอันตรายอาจเกิดกับเราได้^{๒๔}

เรื่อง องอาจ กล้าหาญ ในการสมათานศีลขัดถ้อยขัดคำ ไม่ใช่อุบอบิเอาแต่ในใจ และสามารถพูด นะโม อย่างเต็มปากเต็มคำ พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ ไม่อุบอบิเอาแต่ในลำคอ ให้เปล่งวาจาออกมาให้ชัดถ้อยชัดใจ ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีอิสรภาพมีเอกราช หรือเป็นอิสรเสรีภาพของบุคคลที่จะแสดงออกได้ โดยไม่เป็นเกรงใจใครหรืออะไร อย่างนี้ก็สามารถที่จะทำได้ และพร้อมกันนั้นก็สมารถที่จะพูดให้เกิดความสนุกสนาน หรือเกิดความสุขใจ ไม่อึดอัด ให้เกิดความปลอดโปร่งแจ่มใส ให้เกิดอารมณ์ยิ้มแย้ม ให้ประกอบไปด้วยอารมณ์สดชื่น อันนี้เขาเรียกว่า สัมปหังสะนา^{๒๕}

^{๒๒} วัดตโปทาราม, เรื่อง “คาถากันภัย”, ตูรายละเอียดใน พระธรรมเทศนาและการเผยแผ่ของ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) (ระนอง : วัดตโปทาราม จังหวัดระนอง, ๒๕๕๔) (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

^{๒๓} ชุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๒๕๒/๖๐, ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๕๒/๑๑๐.

^{๒๔} วัดตโปทาราม, เรื่อง “ที่พึ่งอันประเสริฐ”, ตูรายละเอียดใน พระธรรมเทศนาและการเผยแผ่ของ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) (ระนอง : วัดตโปทาราม จังหวัดระนอง, ๒๕๕๔) (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

^{๒๕} พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) “พระธรรมเทศนาเรื่องบูชากถา”, ใน ประวัติและผลงาน ดร.พระมหาตวัน สิริธมโม และธรรมเทศนา, หน้า ๓๒๔.

จากที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่าอุปมาอุปมัยที่ท่านนำมาประกอบในการแสดงธรรมนั้น ส่วนมากเป็นเรื่องที่คนเรารู้เห็นสัมผัสและคลุกคลีอยู่ เพียงแต่ไม่ได้ขบคิดเท่านั้น เมื่อท่านนำมาเปรียบเทียบทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน มีความเข้าใจง่ายขึ้น มองเห็นภาพพจน์อย่างชัดเจนจนเกิดความเพลิดเพลินไปกับพระธรรมเทศนา คือลักษณะเด่นของพระเทพสิทธิมงคล ที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรม โดยใช้รูปแบบอุปมาอุปมัย

๔.๒.๒.๓ การใช้วาทะบุคคลตัวอย่าง

วิธีการยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบในการเผยแผ่หลักธรรม เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้รู้ว่าการทำเช่นนั้นแล้วได้รับผลเป็นเช่นไร ในการอธิบายธรรมะแล้วยกบุคคลมาประกอบด้วยนั้น ย่อมทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน เกิดความมั่นใจว่าทำอย่างนี้จะได้รับผลอย่างตีย่างนั้น หรือทำชั่วอย่างนี้จะมได้รับผลชั่ว ดังเช่นบุคคลนั้น การยกตัวอย่างมาประกอบในการเทศน์นี้ เพื่อให้คนสนใจและยึดเป็นแบบอย่าง ดังที่พระพุทธองค์ทรงยกพระมหากัสสปะเป็นตัวอย่างในเรื่องสันโดษว่า เธอทั้งหลายจงเป็นเหมือนดวงจันทร์ จงพรากกาย พรากจิตออก เป็นผู้ใหม่เป็นนิจ ไม่คะนองเข้าไปสู่ตระกูลทั้งหลายเถิด เปรียบเหมือนบุรุษและจะพึงพรากกายพรากจิต แลดูบ่อน้ำซึ่งคร่ำคร่า ภูเขาที่ขรุขระ หรือแม่น้ำที่ขาดเป็นห้วง ๆ อุปมานี้ฉันใด อุปมัย นั้นก็ฉันนั้น เธอทั้งหลายก็เป็นเหมือนดวงจันทร์ จงพรากกาย พรากจิตออกเป็นผู้ใหม่เป็นนิจ ไม่คะนองเข้าไปสู่ตระกูลทั้งหลาย กัสสปะเปรียบเหมือนดวงจันทร์ พรากกาย พรากจิตออก เป็นผู้ใหม่เป็นนิจ ไม่คะนองเข้าไปสู่ตระกูลทั้งหลาย^{๒๖}

พระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม ได้ยกบุคคลมาเป็นตัวอย่างอยู่เสมอ เพื่อให้การอธิบายธรรมที่ท่านแสดงนั้นให้มีความสนใจ มากขึ้น ดังเช่นตัวอย่าง

เรื่อง ที่พึงอันประเสริฐ... พระพุทธเจ้าว่าอย่ามาพึ่งเราอย่ามาพึ่งเรา ตถาคตทำแทนไม่ได้ ทำแทนไม่ได้หรอก ถ้าทำแทนได้พระองค์ไม่ได้จำวัดไม่ได้พักผ่อนแน่นอนไม่ได้เทศน์ เตียววันนั้น ก็ไปขอรางวัลที่หนึ่งนะพ่อนะ เอาแล้ว ขอไม่เคยน้อยที่ไหนขอรางวัลที่ ๑ พระองค์บอกไม่ได้ๆช่วยไม่ได้ พระองค์จะไปเดินนำทางอะไรได้ คนทั่วทั้งโลกนับถือพระพุทธเจ้า เดินนำทางคนไปช่วยจูงแขน จูงอะไรเดินมันไม่มีเวลา ไม่มีเวลา พระองค์ก็เป็นเพียงผู้บอก ผู้แนะนำ ผู้นำชี้ อุตถาตาโร ตถาคตา เรา พระพุทธเจ้าตถาคตเพียงเป็นผู้บอกนะ การปฏิบัติดำเนินหรือประพฤติเป็นเรื่องส่วนตัว ให้ดำเนินให้ปฏิบัติด้วยตนเองใช้ได้ นั้นจะวิเศษ พระองค์ไม่ได้อ้างว่าพระองค์ศักดิ์สิทธิ์อย่างโน้นอย่างนี้ เหมือนที่เขาชอบกับเทวดา พระองค์ไม่ได้อย่างนั้นพระองค์เป็นมนุษย์ มอบหมายให้ความเป็นใหญ่แก่ผู้คนทุกคน เป็นใหญ่เฉพาะตัวสามารถเฉพาะตัว มีสติปัญญาเฉพาะตัว ให้ทำเอาเองเป็นเรื่องธรรมดา พระพุทธเจ้าสอนเรื่องธรรมดา ฉะนั้นเรากราบพระพุทธเจ้าเราก็กกราบพระพุทธรูปเราก็ไม่ควรขอร้องให้พระองค์ช่วยอะไรเรา ขอให้ช่วยบางทีพระองค์บอกว่าช่วยไม่ได้ ที่เรากราบพระนี้นะ กราบที่เราอธิษฐานที่เราไม่ได้ยื่นกัน ไม่รู้ใครว่าอะไรให้พระองค์ช่วย พระองค์บอกว่าช่วยไม่ได้เธอต้องช่วยตัวเองนะทำเอง พระองค์บอกแล้ว พระสงฆ์ก็เหมือนกันพระสงฆ์เราเจริญรอยตามพระพุทธเจ้า ว่าโยมทำเองนะอาตมาช่วยไม่ได้ ช่วยได้ก็นิมนต์ไปสวดมนต์ช่วยสวดให้จบ สวดบั้งสกุลให้จบ รตนามนต์แล้ว

^{๒๖} ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๑๔๖/๑๙๐, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๔๖/๒๓๗.

ก็แนะนำนี้แหละเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นพระสงฆ์เป็นผู้อันเชิญพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาบอก และเจริญรอยตามพระพุทธเจ้าอาตมาช่วยไม่ได้^{๒๗}

จากที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่าบุคคลตัวอย่างที่ท่านยกมาประกอบการเผยแผ่หลักธรรมนั้น เหมาะสมกับเรื่อง ช่วยให้เข้าใจในหลักธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะมีตัวอย่างบุคคลเป็นเครื่องยืนยัน ทำให้รู้ว่าปฏิบัติตนตามธรรมข้อนี้ย่อมได้ผลเช่นนี้ จึงทำให้สาระธรรมที่ท่านนำมาเสนอมีความชัดเจน แจ่มแจ้ง จูงใจให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน มองเห็นความสำคัญของพระธรรมมากยิ่งขึ้น

๔.๒.๒.๔ การใช้วิธีการแทรกเรื่องทำให้อารมณ์ขึ้น

พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า บางครั้งพระองค์จะสอนด้วยสำนวนโวหารที่แสดงว่ามีอารมณ์ขึ้น แต่การมีอารมณ์ขึ้นนั้นเป็นเพียงอุบายในการสอนเท่านั้น วิธีแทรกเรื่องที่ทำให้อารมณ์ขึ้น เป็นวิธีการหนึ่งที่พระธรรมโมลีใช้ในการเผยแผ่หลักธรรม ทั้งนี้เพื่อความเพลิดเพลิน ทำให้ผู้ฟังไม่เบื่อ ชวนให้อยากติดตามในเนื้อหาสาระที่ท่านได้นำเสนอ ดังข้อความตัวอย่าง

เรื่อง การฟังตน ...สำคัญโยมจะต้องฟังตัวเองทำอะไรไตร่ตรองละเอียดสุขุม ทำอะไรก็ไปรดน้ำมนต์บางทีน้ำมนต์ก็ไม่ค่อยได้รายละเอียดว่าโยมไม่สบายเรื่องอะไร ไม่ได้ซักไซ้ไล่เรียงว่าเกิดจากสาเหตุอะไร ไปที่ไหนมา สืบสอบประวัติไม่มีเวลา รดน้ำมนต์หน่อย รดน้ำมนต์หน่อย เออๆ เข้ามาๆ แต่บางทีหมอเองก็ต้องมีใบสั่งยา ไหนใบสั่งยา พยาบาลจะแจกยาไหนใบสั่งยาที่หมอสั่ง หนึ่งยานี้ สองยานี้ สามยานี้ ยาน้ำยาเม็ด ยาทา ยาอะไรก็ว่าไป ที่นี้มารดน้ำมนต์ไปรดน้ำมนต์ พระไม่เห็นมีใบสั่งยาอะไรมากน้อยเลย ไม่รู้เคราะห์เรื่องอะไรไม่รู้รายละเอียด ไม่รู้จะสวดบทไหนก็รวบ ๆ อายุวันไหน สุข ชั่ง พลัง เอา เอา หายแล้ว ๆ บางทีก็มีนะหาย ฉะนั้นก็อย่าไวนะ ฟังตัวเองให้ได้ จริ่งอยู่ธรรมนิยมเขาตั้งโน้ตามพระ ก็ควรจะตั้งโน้เองได้ พุทธัง สาระณัง คัจฉามิ เองได้ ปาณาติปาตา เวรมณีเองได้ ควรจะให้ได้แต่พระว่าตามธรรมนิยม การให้ศีลโยมก็ไม่ใช่ง่าย บางทีพระก็ว่าสับสนเหมือนกัน บางทีพระว่าปาณา โยมว่าอทินนาทานา พระกึ่งเออเมื่อก็เราว่าปาณา ทำไมโยมว่าอทินนาทานา พอพระว่าอทินนาทานา โยมกว่า กาเมไปเรื่อยๆก็เลยสับสน อย่างนี้เขาเรียกว่าพระไม่ทันโยม เพราะฉะนั้นพระเรามีอะไรที่ไม่ทันโยมมาก ไม่ทันโยม พระว่า พุทธัง สาระณัง โยมไป ั้มมั่งแล้ว นี่ก็ต้องระมัดระวังไว้เหมือนกัน พระเราก็ต้องให้ทันโยมด้วย แต่โยมก็ไม่ควรทำให้สับสน พอพระ พุทธัง ก็ พุทธัง ด้วยกันก่อน ั้มมั่งก็ั้มมั่งด้วยกันก่อน ถึงจะจำได้ไม่ควรลัดไปก่อนจะทำให้พระให้ศีลผิดได้ ทำให้งง บางองค์ก็สมาธิบางองค์ก็สมาธิไม่ดี ฉะนั้นพระเจ้าอาวาสจึงมีผู้ช่วยเจ้าอาวาสจะได้ช่วยบอกกัน หลวงพ่อโม่อีกจบหนึ่ง นั่งข้างๆ พุทธัง หลวงพ่อ ั้มมั่ง กระชิบ กระชิบเบาๆ ไม่ใช่จับไม้ค้ำประกาศไม้ไช กระชิบเอาจึงมีผู้ช่วย ดังนั้น หวังฟังพระไม่ได้ บางทีบางครั้งพระก็พลาดเหมือนกัน ไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย มีเรื่องเคยเล่าให้ฟังครั้งหนึ่ง มีโยมไปซื้อของเดินตามฟุตบอลบาทเทศบาล ที่เป็นกระเบื้องปูไว้มันเป็นช่องกระเบื้องมันแตกพอโยมได้ของมาก็ชมแต่ของไม่ได้ดูถนนไม่ได้ดูฟุตบอล พอตกลงไปก็อุทานด้วยความตกใจว่า คุณพระคุณเจ้าช่วยลูกด้วย ยายซั่มคนขายของมองเห็นจึงกล่าวตอบไปว่า พระก็ช่วยไม่ได้หรอกเมื่อเช้านี้ก็ตกลงไปองค์หนึ่งแล้ว^{๒๘}

^{๒๗} แสดงธรรมที่วัดตโปทาราม ตูรายละเอียดใน พระธรรมเทศนาและการเผยแผ่ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ), (ระนอง : วัดตโปทาราม จังหวัดระนอง, ๒๕๕๔) (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

^{๒๘} อ้างแล้ว.

๔.๒.๒.๕ การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้ฟัง

การเผยแผ่พุทธธรรมที่ประสบความสำเร็จ ผู้เผยแผ่ต้องรู้จักใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมกับระดับผู้ฟัง ยิ่งผู้นำเสนอเนื้อหาสาระธรรมมีความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ฟังมากเพียงใด โอกาสที่จะสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจย่อมมีมากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เผยแผ่พุทธธรรมจะต้องคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก เพราะการสอนธรรมต้องให้เข้าถึงประชาชน ดังนั้น การสื่อภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ ภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่จะเป็นภาษาท้องถิ่นหรือภาษากลางก็ได้ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่ต้องเป็นภาษาที่ผู้ฟังรู้เรื่องและเข้าใจได้ดี

พระเทพสิทธิมงคล เป็นผู้รู้จักใช้ภาษาที่น่ารัก ฟังสบายหู น่ารัก จับใจ ในการเผยแผ่หลักธรรม การแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม บทความต่าง ๆ ท่านจะใช้ภาษาง่าย ๆ กะทัดรัด รัดกุม เข้าใจชัดเจน ทำให้เป็นที่ชอบใจ พอใจดังข้อความตัวอย่าง

เรื่อง สิ่งแวดล้อมข้างตัว... ชีวิตของเราหลังจากการฝึกฝนอบรมแล้ว ถ้าไปอยู่ในที่ที่สิ่งแวดล้อมไม่ดี ถ้าโดนก็กระทบกระเทือน ถ้าสิ่งแวดล้อมดีพระก็มีกำลังใจได้แนะนำญาติโยมชี้แจงในชีวิตที่พอจะทำได้ไม่เกินวิสัย มันเป็นพื้นฐานในการที่จะเพิ่มคุณธรรมให้สูงยิ่งขึ้นไป จะได้เป็นกำลังของพระพุทธศาสนา โยมก็เป็นสิ่งแวดล้อมของพระ พระก็เป็นสิ่งแวดล้อมของโยม เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะฉะนั้นในโอกาสโครงการปฏิบัติธรรมนี้ก็ได้แนะนำในสิ่งที่ เป็นโทษ ไม่เหมาะสมไม่ควรจะได้รวบรวมนำมาเพื่อขัดเกลา เจ็บบ้าง แสบบ้างคันบ้าง อึดอัดบ้าง ก็เหมือนเข้าเตาหลอมมันก็จะอึดอัดบ้าง ปวดบ้าง เมื่อยบ้าง รำคาญบ้างหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิตมันต้องมีการต่อสู้ เพราะฉะนั้นในการนี้เราจะฝึกฝนอบรมเฉพาะคนเดียวไม่ได้ต้องให้ใครหลายคน เรามีเพื่อนถ้าเพื่อนมีศีลมีธรรมเราก็สบายใจ เพราะเราคบคนดีเรามีเพื่อนเป็นคนดีมันก็อุ่นใจสบายใจ เวลาทุกข์หรือมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็มีเพื่อนมาช่วยปลอบใจ แนะนำวิธีป้องกันวิธีแก้ไขปัญหาเห็นอกเห็นใจยามป่วยไข้^{๒๙}

นอกจากนั้นก็ให้กำลังใจแก่กัน เพราะนั้นความดีนี้ เฉพาะคนเดียวไม่พอ เช่นเดียวกับแอร์ตัวมันก็เย็นยังอำนวยความสะดวกให้แก่ที่อื่นคนอื่นด้วย ไม่ได้ดีเฉพาะเท่านั้นยังให้เพื่อนมาดีด้วย ถ้าพอบ้านได้ฝึกฝนอบรมเห็นว่าเป็นความดีก็ให้แม่บ้านมีโอกาสขอรับการฝึกฝนอบรม โดยเฉพาะโยมผู้หญิงโอกาสยิ่งไม่ค่อยมีต้องรับผิดชอบครอบครัวใหญ่หลวง รับผิดชอบพ่อบ้านรับผิดชอบลูก รับผิดชอบหลาน ลูกหลานนี้ต้องให้ความสำคัญถ้ายาย ปู่ตา ไม่เลี้ยงไม่ดูแลจะเป็นคนไม่ดีเกี่ยวพันยายกับปู่กับตาน้อย่างนี้ เพราะฉะนั้นจะดีเฉพาะคนเดียวมันไม่ได้ โยมผู้ชายได้มีโอกาสได้บวชได้เรียนมากกว่าโยมผู้หญิง โยมผู้หญิงก็ไม่มีโอกาสได้บวชได้เรียนแต่ไม่เป็นไรก็ได้โอกาสอย่างนี้ที่พระท่านเปิดโอกาสให้เพราะนั้นจึงมีโยมผู้หญิงมา มากมากก็เพราะว่าเป็นโอกาส ก็รู้กันท่านประกาศว่าจะมีการปฏิบัติธรรมก็มากก็ไม่มีใครตำหนิอะไรมีแต่คนสนับสนุนส่งเสริมพ่อบ้านก็สนับสนุนส่งเสริมให้เข้าใจกันให้กำลังใจกันดีแล้วๆสาธุ^{๓๐}

สามารถสรุปได้ว่า พระเทพสิทธิมงคลมีรูปแบบและแนวทางในการนำเสนอหลักธรรมที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง มากขึ้น ไม่สับสนวุ่นวาย มีเหตุผล มี

^{๒๙} วัดตโปทาราม, คุรุรายละเอียดใน , ใน พระธรรมเทศนาและการเผยแผ่พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) (ระนอง : วัดตโปทาราม จังหวัดระนอง, ๒๕๕๔) (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

^{๓๐} อ่างแล้ว.

เนื้อหาสาระดี มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปมัย การใช้วิธียกตัวอย่างบุคคล การใช้วิธีการแทรกเรื่องทำให้มีอารมณ์ขัน การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้ฟังมานำเสนอซึ่งเป็นรูปแบบและวิธีการเผยแพร่หลักธรรมที่ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน

๔.๓ ผลสำเร็จวิธีการเผยแพร่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ)

๔.๓.๑ ผลสำเร็จที่เกิดแก่บุคคล

๔.๓.๒ ผลสำเร็จที่เกิดแก่สังคม

๔.๓.๒ ผลสำเร็จที่เกิดแก่พระพุทธศาสนา

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้รับการยอมรับนับถือ เชื่อถือและศรัทธาจากประชาชนว่าสามารถโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตามได้ง่าย หลักธรรมที่สอนและวิธีการเผยแพร่หลักธรรมของท่านทำให้เกิดผลแก่บุคคลในหลายด้าน ดังนี้

๔.๓.๑ ผลสำเร็จที่เกิดแก่บุคคล

๔.๓.๑.๑ ด้านความรู้ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้แสดง บรรยาย ปาฐกถา และอบรมให้ความรู้ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้โดยเฉพาะความรู้เรื่องโลกและชีวิต การทำดี ทำชั่ว การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาเรื่องความรู้ที่มีการสอนหลากหลายประการยึดการสอนตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเป็นหลัก นอกจากนั้นยังตอบปัญหาเพื่อให้ผู้ฟังหมดสงสัยในเรื่องที่ตนเองข้องใจ เป็นการคลายสงสัย ก่อให้เกิดความรู้แก่ผู้ฟังได้ และเมื่อผู้ฟังมีความรู้ก็เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

พระครูสุนทรปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดวารีบรรพต ซึ่งเป็นศิษย์ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “คำตอบของพระเทพสิทธิมงคล ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยอ้างถึงพระพุทธเจ้าว่าสอนไว้เช่นนี้ ครูอาจารย์ก็ให้คิดไว้อย่างนี้ก็สอนไปตามนั้นซึ่งไม่ได้ผิดแปลกไปจากหลักของพระพุทธศาสนาจึงทำให้บุคคลที่ได้ฟังมีความศรัทธามั่นคงยิ่งขึ้น และสามารถยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาได้อย่างไม่ผิดพลาด”^{๓๑}

นายรัชชัย ล่องวัด ซึ่งเป็นศิษย์ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “หลวงพ่อมีกุศโลบายที่แยบคายมากมายจึงทำให้ศิษย์ทุกคนรักและเคารพให้ความเชื่อถือเป็นปูชนียบุคคลสำคัญของจังหวัด โดยวิธีการสอนของท่านเริ่มจากเรื่องง่ายๆจนกระทั่งถึงเรื่องยาก ให้ศิษย์ได้รับฟังแล้วปฏิบัติตาม เช่น สอนให้เข้าใจ อธิบายมีเหตุผล มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ทุกสิ่งทุกอย่างท่านเริ่มตั้งแต่เรื่องเล่าให้คนที่มีความรู้น้อยได้เข้าใจแล้วทำตาม ส่วนสอนให้แยบคายก็คือ คนที่มีความรู้ลึก เมื่อเข้าใจแล้วก็นำไปประพฤติปฏิบัติได้ ท่านมีวัตรปฏิบัติที่งดงามสามารถทำให้ศิษย์เห็นท่านแล้วเลื่อมใสศรัทธา เป็นผู้ทรงศีล ตั้งแต่พระหนุ่มจนถึงวัยปัจจุบันตลอดเวลาท่านดำรงสมณเพศนี้ท่านจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นแนวปฏิบัติแก่ศิษย์และแบบอย่างแห่งคุณ

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรปริยัติคุณ , เจ้าคณะอำเภอกะเปอร์ เจ้าอาวาสวัดวารีบรรพต อำเภอมืองจังหวัดระนอง , ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

งามความดีลูกศิษย์เห็นแล้วสบายใจ”^{๓๒} นอกจากนี้ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) ยังเน้นในเรื่องของการนำหลักหลักธรรมไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการศึกษา โดยท่านเองได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูและนักเรียน

นางปราณี วิริยานนท์ อติตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนองในฐานะผู้ปกครองซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่การอบรมได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมก็คือ การมีความรู้ความเข้าใจในหลักหลักธรรมที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างเช่นในการอบรมนักเรียนนักศึกษา ท่านจะเน้นปลูกฝังธรรมะสำหรับนักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องอิทธิบาท ๔ และหัวใจนักปราชญ์ กล่าวคือ อิทธิบาท ๔ หมายถึง หนทางสู่ความสำเร็จ ๔ ประการ สำหรับนักเรียนนักศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้ ฉันทะ คือ ความต้องการที่จะเรียนรู้ ไฟใจรักจะเรียนรู้ อยู่เสมอ และปรารถนาจะเรียนให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป วิริยะ คือ ขยันหมั่นเพียร เรียนรู้ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อุตุน ไม่ท้อถอย จิตตะ คือ เอาจิตฝึกฝนในการเรียน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปในสิ่งที่ไม่มีความประโยชน์ วิมังสา คือ หมั่นทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะหัวใจนักปราชญ์ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งท่านจะเน้นในตอนท้ายว่าเอาแต่ท่องเป็นคาถาอย่างเดียว ไม่นำไปปฏิบัติ มันก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ต้องนำไปลงมือปฏิบัติด้วย”^{๓๓}

นายธีระธรรมพัฒน์ พุ่มไชย อติตรองโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ช่วงนั้นท่านให้นักเรียนในเมืองระนองระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๕- ๖- ๗ และระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ - ๓ ได้เรียนวิชาธรรมศึกษากระผมก็ไปช่วยสอนอีกหลายวิชา หลายปีที่ทำงานกันมาสมัยนั้นนักเรียนธรรมศึกษาสอบได้อันดับหนึ่งของภาคใต้ ท่านให้นักเรียนถือศีล ๕ ในวันที่ตรงกับวันพระทุกครั้ง จะได้คะแนนพิเศษในภาคเชิงปฏิบัติ เด็กนักเรียนรุ่นนั้นๆเรียนวิชาธรรมศึกษา สอบได้อันดับหนึ่งของภาคใต้ติดต่อกันทุกปี ส่วนที่โรงเรียนพิชัยรัตนาคารได้ถึง ๒๐๐ - ๓๐๐ คน และยังมีเด็กนักเรียนคริสต์ และมุสลิมก็ยังสนใจเข้ามาเรียนด้วยเช่นกัน”^{๓๔}

๔.๓.๑.๒ ด้านความเชื่อ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) มีบทบาทในการทำให้ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อความศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะว่าความเชื่อหรือความศรัทธานั้นต้องอาศัยปัญญา ปัญญาจะทำหน้าที่ควบคุมไม่ให้เกิดความหลงงมงายกับสิ่งที่ไม่มีความจริงได้สั่งสอนให้ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาและถ้ามีเรื่องใด ที่อาจจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อที่ผิด หรือเป็นเรื่องงมงายไร้สาระไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ก็จะแสดงธรรมหรือปาฐกถาธรรมให้ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา

พระครูอุปนันทโสภณ เจ้าอาวาสวัดอุปนันทารามในฐานะเป็นสหธรรมิก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หลวงพ่อบ้านสามารถแก้ข้อกังขาของคนส่วนใหญ่ให้รู้จักสิ่งที่เป็นความจริงกับสิ่งที่โกหก หลอกลวง บางเรื่องเป็นสิ่งที่หลอกลวง ทำให้มีคนหลงเชื่อ จึงทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนโกงที่อาศัย

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย ล่องวัด, เจ้าหน้าที่สนทนากาการ สำนักงานเทศบาลเมืองระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางปราณี วิริยานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดระนอง , อติตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายธีระธรรมพัฒน์ พุ่มไชย, อติตรองโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร, บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๑ ตำบลบางรีน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ความศรัทธาของประชาชนเป็นเครื่องมือ ในการทำมาหากิน การเผยแพร่ธรรมนั้นมีส่วนช่วยอธิบายให้ทุกคนรู้จักความถูกต้อง ในระหว่างการเกิดวิฤตติการแห่งความเชื่อ บุคคลบางคนเกิดความเชื่อที่มง่ายในเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาเพราะถ้าหากคนในศาสนามีความเชื่อถ้อยในเรื่องที่ผิดๆ มากๆ จะทำให้หลักธรรมคำสอนของศาสนาคลาดเคลื่อนตามความเชื่อของคนเหล่านั้นไปด้วยเช่นกัน”^{๓๕}

๔.๓.๑.๓ ด้านทัศนคติ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นพระที่มีความสามารถในการเผยแพร่ธรรมจนสามารถเปลี่ยนทัศนคติของคนอื่นได้จากผู้ไม่มีศรัทธาให้กลับกลายมาเป็นผู้ที่มีศรัทธา มีศรัทธาน้อยอยู่ทำให้มีศรัทธามากขึ้นหรือผู้มีทัศนคติลบ ให้เกิดทัศนคติบวก ผู้วิจัยเองเมื่อครั้งแรกเริ่มที่ได้รู้จักกับหลวงพ่อบุญเข้าใจว่าเป็นพระรูปหนึ่งที่ไม่แตกต่างไปจากพระนักเผยแผ่ทั่วไปต่อมาได้ทราบว่ามีความสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากพระนักเผยแผ่ทั่วไป คือ มีความเชี่ยวชาญมีการเผยแผ่หลายรูปแบบ เหมาะสมกับผู้ฟังและเรื่องที่จะเผยแผ่ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานไม่เบื่อในการฟังธรรมทำให้ได้รับอาราธนาไปบรรยายธรรมในหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ บ่อยที่สุดและเมื่อผู้วิจัยมีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคล แล้วยังทำให้ผู้วิจัยเกิดทัศนคติที่ดีมากขึ้นตามลำดับคือเกิดความความเคารพและศรัทธาในฐานะเป็นพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความเมตตากรุณา กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว เสียสละ จริงใจ กับทุกคน มีความรู้และความสามารถในการบรรยายธรรมทุกรูปแบบแก่คนทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นเด็กนักเรียนหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ คนชรา หรือข้าราชการ

๔.๓.๑.๔ ด้านพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ ผู้นั้นจะต้องมีความเชื่อ ศรัทธาและมีทัศนคติในทางใดทางหนึ่งก่อนการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้ หลังจากได้รับฟังธรรมจากปาฐกถาการบรรยายและแม่แต่งงานเขียน ในที่นี้จะยกตัวอย่างที่พระเทพสิทธิมงคลพูดเรื่อง “บุญ” ตามภาษาคนโง่นั้นได้แก่ความเพลิดเพลินสนุกสนานจากการไปทำ บุญ เป็นต้นว่าได้กินเหล้าฟรี้จากการไปทำบุญ ได้เล่นการพนัน ดูมหรสพ มีหนัง ลิเก ดนตรี รำวง มีนุ่งน้อยห่มน้อยหรือการแก้ผ้าเปลือยกาย ดังนั้น คำว่า บุญของคนโง่ จึงหมายถึง ความสนุกสนานสำราญเฮฮา บ้าบออะไรต่างๆ ทุกวันนี้จึงมีแต่บุญของคนโง่มากขึ้น ๆ บุญของคนโง่คือหลงไปทางมัวเมามากขึ้นทุกวันนี้เกือบจะทุกวัดชอบมีแต่บุญของคนโง่ คนหลงมกมาย เป็นบุญจริง ๆ นั้นมีน้อยสิ่งเหล่านั้นเป็นอบายมุขต่างหากไม่ใช่บุญที่แท้จริง ยกตัวอย่างจัดงานวัดหรืองานต่าง ๆ ที่เรียกว่างานบุญนั้นจะต้องมีมหรสพ คือ มวย รำวง ดนตรี ลิเก ภาพยนตร์ ตั้งวงเล่นการพนันเพื่อหาเงินเข้าวัด บางวัดจึงกลายเป็นโรงมหรสพทางเนื้อหนังสิ่งเหล่านี้เป็นอบายมุขทางเนื้อหนัง บางคนก็ทำบุญเพื่ออวดคนบ้าง ทำบุญเอาหน้าบ้าง ทำบุญเพื่อจะได้รำรวยบ้าง เพื่อได้สวรรค์วิมานบ้าง นี่คือการทำบุญของคนโง่คนหลง

คำว่า “บุญ” ตามภาษาของคนฉลาด หมายถึง สิ่งชำระล้างบาปในจิตใจได้ไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลง ความไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลงนั้นแหละคือบุญ บาปคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ถ้ายังโลก โกรธ หลงอยู่ก็ไม่ใช่บุญ บุญแท้ต้องไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลง จึงรู้จักให้ทานเพื่อกำจัดความโลภ ความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ให้รู้จักรักษาศีลเพื่อกำจัดหรือควบคุมความโกรธ

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูอุปนันทโสภณ เจ้าคณะอำเภอเมือง เจ้าอาวาสวัดอุปนันทาราม อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

คือ ให้อยู่ในสภาพปกติ อย่าให้ผิดปกติคือโกรธ ให้รู้จักเจริญภาวนาเพื่อกำจัดความโง่ความหลงไม่รู้จริง ดังนั้น บุญแท้ คือ จิตใจไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงต่างกับบุญของคนโง่

พระเทพสิทธิมงคล ได้นำเรื่องบุญของคนโง่กับคนฉลาดมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นว่า ทุกวันนี้เป็นเรื่องที่เรียกว่า ปากว่าตาขยิบ เป็นมลทิน ในจิตใจของชาวพุทธมานาน ในเรื่องของการเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการทำบุญในพระพุทธศาสนาตรีกตรองดูแล้วถ้าใช้นโยบายนี้กันต่อไปโดยไม่แต่ต้องเสียบ้างก็อาจจะทำให้ศาสนาธรรม ในพระพุทธศาสนาและประเพณีอันดีงามของชาวพุทธต้องเสื่อมสลายไปหรืออาจเปลี่ยนค่านิยมไปตามกระแสสังคมอย่างแน่นอนก็อาจจะทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างไขว้เขว พระเทพสิทธิมงคลจึงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทั่วไป

พระครูประจักษ์สุตสาร เจ้าอาวาสวัดบ้านหวาง ในฐานะเป็นสหธรรมิกและศิษย์ผู้เคยอยู่ในสำนักเดียวกันกับพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หากมีชาวบ้านมาอาราธนาไปแสดงธรรมหรือเจริญพระพุทธมนต์ และถ้าหากปรากฏว่าบ้านของเจ้าภาพมีการเลี้ยงสุราในงาน ก็จะเทศน์ตักเตือนสติบ้าง หรือบางครั้งอาจจะแสดงธรรมเพียงเล็กน้อยและกลับวัดทันทีเมื่อกระทำดังกล่าวบ่อยครั้ง จึงเป็นที่รู้จักกันของประชาชนทั่วไป และมีการบอกกล่าวซึ่งกันและกัน หากไปอาราธนามาแสดงธรรมหรือเจริญพระพุทธมนต์ที่บ้าน อย่าได้นำสุรามาเลี้ยงในงาน หลังจากที่ได้พยายามนำเสนอเรื่องบุญของคนโง่กับคนฉลาดและการดำเนินเรื่องการเลี้ยงสุราในงาน ปรากฏว่าทำให้ชาวพุทธหรือประชาชนทั่วไป มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีความเข้าใจในเรื่องบุญมากขึ้น ไม่ล้มลงใน การทำบุญ มีความเข้าใจว่าการทำบุญ เป็นการทำเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดหมดจดจากกิเลส มีโลภ โกรธ หลง การนำเสนอเช่นนี้น้อยๆก็เป็นการเตือนสติชาวพุทธซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่งและมีผลอันดีมาถึงจนทุกวันนี้”^{๓๖}

นอกจากนี้แล้ว นางปราณี วิริยานนท์ อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนองได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในฐานะผู้ปกครองรู้สึกได้ว่าการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษายิ่งทำให้เด็ก ๆ มีพฤติกรรมแสดงออกที่อ่อนน้อมถ่อมตนมีสมาธิ ควระ เชื่อฟัง พ่อแม่ และครู สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้”^{๓๗}

๔.๓.๒ ผลสำเร็จที่เกิดแก่สังคม

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ไข ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากความเจริญทางด้านวัตถุและความซับซ้อนของสังคมโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการละเมิดศีลธรรมดั้งเดิมอันจะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาสังคมปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมืองโดยปัญหาเหล่านี้สามารถแยกออกพิจารณาได้ ดังนี้

๔.๓.๑.๑ ปัญหาเรื่องความเชื่อ ปัญหาในเรื่องความเชื่อนี้เป็นเรื่องความเชื่อที่ผิดหลักคำสอนทางศาสนาเช่น เชื่อเรื่องคุณไสย เรื่องเวทมนตร์คาถา เรื่องการเสกน้ำหมาก เป่าน้ำมนต์ และเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก ความเชื่อเหล่านี้เป็น

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์สุตสาร , เจ้าคณะตำบลหวาง เจ้าอาวาสวัดบ้านหวาง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางปราณี วิริยานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดระนอง , อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ความเชื่อที่มีแต่ความศรัทธาเท่านั้น แต่ขาดตัวปัญญาเป็นเครื่องกลั่นกรองความถูกต้องจนถึงขั้นที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความงมงายไปก็มี ปัญหาเหล่านี้อาจถูกมองว่า เป็นปัญหาต่อสังคมนี้อยู่แต่ถ้าพิจารณาดีๆ ก็จะได้เห็นว่าทำให้คนหลงเชื่อในเรื่องผิดทำนองคลองธรรม ทำให้เห็นห่างจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนาในทางแก้ไขปัญหานอกจากพยายามพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อนำความจริงมาเปิดเผย ยังได้นำเสนอหลักธรรมคำสอนในเรื่องความเชื่อโดยยึดหลักในบาลีเรียกว่า เกสปุตติยสูตร^{๓๘} หรือ กาลามสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้สำหรับเป็นหลักแห่งความเชื่อของชาวพุทธ ดังนี้ คือ

- ๑) อย่าฟังเชื่อเพราะฟังตามกันมา
- ๒) อย่าฟังเชื่อเพราะนับถือสืบกันมา
- ๓) อย่าฟังเชื่อเพราะข่าวเล่าลือ
- ๔) อย่าฟังเชื่อเพราะมีอ้างไว้ในตำรา
- ๕) อย่าฟังเชื่อเพราะตรรกะ
- ๖) อย่าฟังเชื่อเพราะอนุমান (คือการสรุปจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ)
- ๗) อย่าฟังเชื่อเพราะคิดตรงตามอาการที่ปรากฏ
- ๘) อย่าฟังเชื่อเพราะเข้ากับความเห็นของตน
- ๙) อย่าฟังเชื่อเพราะรูปลักษณะน่าเชื่อถือ
- ๑๐) อย่าฟังเชื่อเพราะเห็นว่าผู้พูดเป็นครูของตน^{๓๙}

จากพระพุทธวจนะนี้ มิได้มิให้เชื่อถืออะไรเลยแต่ให้ใช้ปัญญาไตร่ตรองก่อนจงค่อยเชื่อเมื่อท่านได้แสดงธรรมหรือปาฐกถาธรรมแก่ประชาชนหรือชาวพุทธทั่วไป โดยยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นข้ออ้างว่าจะต้องเชื่อด้วยการใช้ปัญญาหรือการปฏิบัติให้รู้จริงเห็นจริงด้วยตนเองก่อน จงค่อยเชื่อ เมื่อพระเทพสิทธิมงคล สอนเช่นนี้ก็ทำให้หลักธรรมที่ถูกต้องถูกนำออกมาเผยแผ่ก็สามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมได้

๔.๓.๑.๒ ปัญหาทางด้านความเจริญทางวัตถุ ปัญหานี้มักเกิดในเมืองหลวง เป็นส่วนมาก ความเจริญทางด้านวัตถุ ความจริงแล้วเป็นสิ่งที่ดี แต่ความเจริญทางด้านนี้ ได้นำพาเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายเข้ามาด้วยมากมาย เช่น สถานเริงรมย์ต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการละเมิดศีลธรรมอันดี เช่น การก่ออาชญากรรม การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด เมื่อความเจริญเขามาเท่าใดแหล่งบันเทิงก็จะมีมากเท่านั้นทำให้ผู้คนหันหลังให้กับพระศาสนา ผู้คนก็จะไปกระจุกกันหมดอยู่แต่ในแหล่งบันเทิงต่าง ๆ เหล่านั้น เมื่อผู้คนไม่เข้าวัดทำให้ห่างไกลจากศีลธรรม เมื่อผู้คนไม่มีศีลธรรมก็จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกมาก พระเทพสิทธิมงคล ได้แก้ปัญหาเหล่านี้เป็นกรณี ๆ ไปด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่ต้นเหตุคือคนไม่เข้าวัดนั้น ปัญหาไม่ได้อยู่ที่เรื่องนี้ทั้งหมดแต่ปัญหาอยู่ที่เมื่อคนเข้าวัดมาแล้วเขาจะได้อะไรจากวัดไปบ้าง โดยท่านได้เสนอเป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ปัญหานี้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ คือ

^{๓๘} อย.เอกก.ติก. (ไทย) ๒๐/๔๙๓๐ - ๕๐๙๒/๒๑๒ - ๒๑๘.

^{๓๙} อย.ติก. (บาลี) ๒๐/๖๖/๑๘๖-๑๘๗, อย.ติก. (ไทย) ๒๐/๖๖/๒๕๗.

๑) อาคารสถานที่ภายในวัด เรื่องสถานที่และอาคารภายในวัดจะต้องจัดให้สะอาดมีระเบียบเรียบร้อยทำให้คนเข้ามาวัดแล้วมีความสบายตาสบายใจสามารถให้ประชาชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่ใช่เขามามีแต่สิ่งปฏิกูล สกปรก น่ารังเกียจขยะแขยง เช่น บางวัดมีคนเร่ร่อนกรรมกรเข้าไปพำนักเต็มไปหมดทั้งเศษอาหารเกลื่อนและปัสสาวะส่งกลิ่นเหม็นฉุนทำให้ทัศนียภาพภายในวัดไม่น่าเข้าเลย

๒) คนของวัด ในที่นี้หมายถึง ลูกศิษย์วัดและคนที่อาศัยอยู่ในวัดการที่ศิษย์วัดไม่ได้ใส่ใจมารยาทสังคมขอบพุดคำหยาบ แต่งตัวสกปรก ฝืนรุ่งรัง มีโรคหิด กลาก เกลื่อน น่าเกลียด ทำให้คนห่างวัดได้มากที่สุดเพราะชาวบ้านเห็นว่าวัดคือโรงงาน พระเป็นช่าง ศิษย์วัดเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าเกี่ยวโยงไปถึงกันหมดการแก้ไขวัดจะต้องเปลี่ยนแปลงระบบและดูแลศิษย์วัดทั้งในเรื่องมารยาท ความสะอาดตลอดถึงการให้การศึกษาก็ดีไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับใช้พระสงฆ์เท่านั้น

๓) การเผยแพร่ธรรมะ ทุกวันนี้คนบ่นกันมากกว่าฟังเทศน์ไม่รู้เรื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้แสดงเล็งจุดผู้ฟังสูงเกินไปก็มี คิดว่าผู้ฟังคงเข้าใจแต่ความจริงไม่เข้าใจ เพราะภาษาชาววัดกับภาษาชาวบ้าน แม้พูดไทยเหมือนกันแต่รสชาติต่างกัน ผู้ฟังอาจจะไม่สามารถตีความได้ ทำให้เกิดปัญหาได้ทางแก้ คือ จะต้องแสดงธรรมอยู่ในระดับที่คนทั่วไปฟังและเข้าใจได้ ไม่ใช่คำสูงหรือภาษาเฉพาะจนเกินไปเมื่อแก้จุดปัญหาทั้งสามข้อตามหลัก ที่พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เสนอไว้ ก็จะทำให้มีคนเข้าวัดมากยิ่งขึ้น อันเป็นการแก้ปัญหาในยุคนั้น แต่ในปัจจุบันปัญหานี้ยังมีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีเจริญมากยิ่งขึ้น ทำให้คนหันหลังให้วัดมากยิ่งขึ้น การนำวิธีการนี้ มาใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาทางด้านความเจริญทางวัตถุ

๔.๓.๑.๓ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาเศรษฐกิจทำให้ผู้คนอดอยาก ว่างงาน ไม่มีอาชีพการดำรงชีวิตเกิดความลำบากจากสภาพต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด ค้าประเวณี การแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจนี้ พระเทพสิทธิมงคลได้นำหลักธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฐานะความเป็นอยู่ตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาเรียกว่า หลักแห่งการมีทรัพย์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ๔ ข้อ คือ

๑) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น

๒) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา

๓) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร

๔) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม^{๔๐}

หลักธรรมทั้ง ๔ ประการ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ใช้สอนในเรื่องการสร้างฐานะเป็นหลักธรรมที่สามารถช่วยประคับประคองชีวิตตัวเองในช่วงเกิดปัญหาเศรษฐกิจและเป็นหลักที่จะช่วยสร้างฐานะให้มั่นคงได้

๔.๓.๑.๔ ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง โดยปัญหาเรื่องการเมืองนั้นเกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยซึ่งอาจเกิดจากความเห็นทางการเมืองการปกครองไม่ตรงกัน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้การพัฒนาประเทศต้องหยุดชะงักและก่อปัญหาอื่น ๆ ตามมาทำให้คนในชาติเกิดความแตกสามัคคีและเพื่อแก้ปัญหานี้ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ได้นำหลักธรรม

^{๔๐} ๐.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๔/๒๔ - ๒๖, ๐.อ.อุฎฐก. (ไทย) ๒๓/๑๔/๒๔๙.

ทางศาสนาการสอนเป็นหลักศีลธรรม ขอยกตัวอย่างตอนหนึ่งในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตะเพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ดังข้อความว่า “.ประโยชน์ส่วนตน คือ ทำหน้าที่ของตนให้ดี บุตรธิดาทำหน้าที่ของบุตรธิดาให้ดี ศิษย์ทำหน้าที่ของศิษย์ให้ดี บิดามารดากทำหน้าที่ของบิดามารดาให้ดี สามิภรรยาทำหน้าที่ของสามิภรรยาให้ดี ครูอาจารย์ทำหน้าที่ของครูอาจารย์ให้ดี เมื่อทำได้อย่างนี้จึงชื่อว่าทำประโยชน์ของตนให้ดีจึงจะเป็นคนมีคุณค่าเป็นคนมีประโยชน์อีกประการหนึ่ง คือ ประโยชน์ส่วนรวม เช่น ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติให้พวกเราคู่ประเทศเพื่อนบ้านได้เคยเสียเอกราชมาแล้วทั้งสิ้น แม้ในประเทศของเราที่เคยช่วยเหลือดูแล เช่น พม่าอพยพ ประเทศเราเคยสร้างค่ายอพยพดูแลพวกเขามาแล้วในช่วงนั้นทำให้พวกเขาไม่มีที่อยู่ ต้องหนีร้อนมาพึ่งเย็น อพยพจากบ้านเมืองเขาเขามาอาศัยอยู่ในบ้านเรา เราก็มีเมตตาต่อพวกเขา พวกเราโชคดีกว่าพวกเขา พวกเขาไม่มีชาติ เรามีชาติ เรามีบ้านเรือนอยู่อาศัย ดังนั้น พวกเราทุกคนต้องสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีต่อกันในประเทศชาติ อย่าแตกเป็นหมู่ เป็นคณะ เป็นก๊ก เป็นเหล่า แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นฝักเป็นฝ่าย จะทำให้ประเทศชาติย่อยยับได้”^{๔๑}

พระครูสุนทรปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดวาริบรรพต ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “การเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา (เสนอ สิริปัญโญ) ท่านมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ที่คนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบ ๆ วัด ถือว่าเป็นกลุ่มหลักของการเผยแผ่ ดังนั้น ท่านจึงพยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรอบวัดได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นผลให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ในชุมชนลดน้อยลง เป็นชุมชนที่มีความสุขสงบ ผู้คนมีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความสามัคคีในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน”^{๔๒}

นายวิจิตร เทิดคงพันธุ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อใดก็ตามที่หลวงพ่อบุญพาในชุมชนท่านจะไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปแต่จะพยายามหาทางแก้ไขตามที่ท่านจะสามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็ก ๆ เช่น การทะเลาะวิวาทที่จะต้องนำหลักธรรมเข้ามาแก้ไข ได้ยินท่านพูดอยู่เสมอว่าปัญหาที่เราคิดว่าเป็นเรื่องเล็กๆ ถ้าปล่อยไว้ไม่แก้ไขก็อาจจะเกิดปัญหาใหญ่ในวันข้างหน้าได้”^{๔๓}

สามารถสรุปได้ว่า พระเทพสิทธิมงคลท่านเป็นพระนักปกครองที่ใจดีอาศัยหลักเมตตาใส่ใจผู้ใต้บัญชาเอาใจใส่ในหน้าที่การปกครองเป็นอย่างดี นอกจากนี้ท่านยังเป็นนักปกครองที่มีความฉลาดในการบริหารงาน บริหารคน เป็นนักปกครองประเภทอ่อนน้อม ไม่ใช้อ่อนแอ แข็งแรง แต่ไม่แข็งกระด้าง ท่านจึงเป็นผู้นำที่นั่งอยู่ในหัวใจของผู้ใต้บัญชาไม่ใช่ที่นั่งอยู่บนหัวของผู้ใต้บัญชาหลวงพ่อนอกจากท่านจะมีเมตตาสูงต่อทุกคนที่ไปพบ ท่านจะต้อนรับด้วยความยินดีความไม่ถือตัว ต้อนรับทุก

^{๔๑} บทบรรยายธรรมแก่ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพกระบุรี จังหวัดระนอง, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรปริยัติคุณ , เจ้าคณะอำเภอเกาะเปอร์ เจ้าอาวาสวัดวาริบรรพต อำเภอเมือง จังหวัดระนอง , ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายวิจิตร เทิดคงพันธุ์ , อุปนายกพุทธสมาคมจังหวัดระนอง, บ้านเลขที่ ๒/๑๓ ถนนชาติเฉลิม อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ๆ คนที่ไปพบด้วยความเสมอภาค เสมอต้นเสมอปลายและยุติธรรมเป็นพระที่น่าเคารพมากบุคลิกภาพ ส่วนตัวท่านดีดงามมาก

๔.๓.๓ ผลที่สำเร็จที่เกิดแก่พระพุทธศาสนา

ผลที่เกิดจากงานเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ทั้งหมดย่อมเกิดประสิทธิผลแก่พระพุทธศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้นประสิทธิผลที่เกิดจากงานเผยแผ่ธรรมของพระเทพสิทธิมงคลทั้งหมดสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๔.๓.๓.๑ ด้านพัฒนา การพัฒนางานทางด้านศาสนาพระเทพสิทธิมงคลมีบทบาทและผลงานหลายด้านทั้งนี้เกี่ยวเนื่องกับการที่เป็นนักเผยแผ่ธรรมอยู่แล้วจึงทำให้เป็นผู้ริเริ่มโครงการหลายโครงการ เช่น โครงการปฏิบัติธรรมเข้าอยู่ปริวาสกรรมแก่ภิกษุ อุบาสก และอุบาสิกา โครงการอบรมพระธรรมทายาท โครงการอบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่ครู นักเรียน และเยาวชน เพื่อเอาชนะยาเสพติด พิธีถวายเทียนเข้าพรรษาประจำปี งานปฏิบัติธรรม เป็นต้น โครงการเหล่านี้แสดงถึงประสิทธิผลในตัวผู้เผยแผ่เองและโครงการทั้งหมดก็จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนางานพระศาสนาโดยตรง เช่น จัดทำโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี จัดบวชศีลจาริณี และสามเณรพิเศษฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ อบรมครูปริยัติธรรมทั้ง ๔ วิชา จำนวน ๓ ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก

พระครูศรีวรปัญญากร เจ้าอาวาสวัดปทุมสาครซึ่งเป็นศิษย์ของพระเทพสิทธิมงคล ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “เราได้บุคคลากรทางพระพุทธศาสนา ปัจจุบันเราได้พระสังฆาธิการในจังหวัดระนอง ส่วนใหญ่มาจากวัดตโปทารามและข้าราชการที่มีตำแหน่งสำคัญ ๆ ระดับผู้บริหารส่วนใหญ่เรียนที่โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร โรงเรียนสตรีระนอง และวัดตโปทารามที่หลวงพ่อบุญรอดเป็นผู้เคยอบรมสั่งสอนลูกศิษย์หลวงพ่อบุญรอดทุกคนเขาถืออุดมการณ์ คือ เมื่อทำงานสิ่งใดแล้วต้องให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง”^{๔๔}

๔.๓.๓.๒ ด้านการเผยแผ่ งานเผยแผ่ที่มากมายโดยเฉพาะด้านการพูดแสดงถึงประสิทธิผลในตัวผู้เผยแผ่ การเผยแผ่ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เน้นที่การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากผลงานการพูดและการพูดโดยผ่านสื่อ เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลทางการพูดของผู้เผยแผ่โดยตรงดังทัศนะของ

พระระณังคมนิวังค์ เจ้าคณะจังหวัดระนองสหธรรมิกผู้เคยอยู่ในสำนักเดียวกันกับพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าจะยกย่องว่า พระเทพสิทธิมงคลเป็นพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่โดดเด่นทุกด้านก็คงไม่ผิดเพราะเป็นผู้ที่มีจิตใจมั่นคงต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาจริง ๆ จากที่เคยได้ร่วมงานมาในอดีตได้เห็นความเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงดังฟังชัด เทศน์ได้สนุกสนาน เพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระมากมายชวนให้ผู้ฟังอาจหาญว่าแจ้งในการนำไปประพฤติปฏิบัติตาม เทศน์ได้ทุกสภาวะ ทุกสถานการณ์ เป็นผู้มีความสามารถในการแสดงธรรมมากรูปหนึ่งมีผู้มาอาราธนาไปเทศน์ในทุกอำเภอของจังหวัดระนอง รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศพม่าด้วย นอกจากนั้นยังดำเนินโครงการเผยแผ่พระศาสนาที่สำคัญอีกมากมายเพื่อความสุข

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีวรปัญญากร, เจ้าคณะตำบลละอุ่น เจ้าอาวาสวัดปทุมสาคร อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ความเจริญแก่ประชาชนทั่วไปเป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งวัตถุและจิตใจอย่างไม่หยุดยั้งโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย”^{๔๕}

นายโสภณ พรหมเนตร ซึ่งเป็นศิษย์ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “หลวงพ่อมีรูปแบบวิธีการสอนพุทธศาสนิกชนในอดีตกระผมเป็นศิษย์เก่าบวชเรียนตั้งแต่ ม.๑ คือได้เห็นวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อก็ได้มีการอบรมสั่งสอนใส่ใจศิษยานุศิษย์ทั้งที่เป็นพระภิกษุและสามเณร เพราะที่วัดตโปทารามได้เปิดสำนักเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควบคู่กับสายนักธรรม บาลี ในขณะที่เดียวกันท่านก็อบรมให้กับพุทธศาสนิกชนในวันธรรมสวนะและหน่วยงานต่างๆโดยเฉพาะในช่วงนั้นก็จะมี โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร ก็ได้มีนิมนต์พระเดชพระคุณหลวงพ่ ช่ว่งนั้นท่านยังเป็นพระครูประจักษ์สารธรรม เป็นพระอาจารย์วิทยากร อบรมให้ความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนา รูปแบบของท่านจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ท่านเคยพูดบ่อยๆ ในบางครั้งได้มีโอกาสเข้ามัสการท่านจะพูดบ่อยว่าๆ ในเบื้องต้นเน้นในเรื่องง่ายๆก่อน เช่น สวัสดิ์ศรี/ ค่ะ ขอบคุณขอโทษ เป็นลักษณะที่เริ่มจากสิ่งเล็กๆก่อนเริ่มปลูกฝัง โดยบุคลิกของท่านแล้วเวลาพูดอะไร ลูกศิษย์จะฟังและเชื่อ เชื่อโดยท่านเป็นทรงความรู้และเวลาปฏิบัติต่าง ๆ จะชักชวนพุทธศาสนิกชนและลูกศิษย์ไปร่วม ผู้ฟังยินดีปฏิบัติตาม เพราะในเรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์สนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุสามเณร บางครั้งที่ท่านบอกบุญและพูดถึงวัตถุประสงค์การเปิดสำนักเรียนปริยัติธรรมท่านจะบอกว่าเราเปิด ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๐ ศิษย์ตั้งแต่รุ่น ๑ จนถึงรุ่นปัจจุบันก็เพื่อเป็นโอกาสการศึกษาให้กับเด็กที่ที่ขาดโอกาสในการศึกษา ท่านจัดการศึกษาเวลาพูดถึงพุทธศาสนิกชนหรือหน่วยงานต่างๆท่านพูดว่าขณะนี้สำนักเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญและสายนักธรรม บาลี ได้มีพระภิกษุ สามเณรที่ดูแลรับผิดชอบมากพอสมควร ซึ่งหน่วยงานต่างๆก็ยินดีช่วยเหลือ สื่อการสอนอุปกรณ์การเรียน น้ำปานะ และผ้าไตรจีวร ฉะนั้นรูปแบบของท่านท่านทำได้ต่อเนื่อง เช่น บวชสามเณรภาคฤดูร้อนของทุกปีจะมีการจัดอบรมแล้วก็มี ส่วนหนึ่งถ้าไม่ลาสิกขา ก็บวชเรียน ทางจังหวัดก็ดี คนในพื้นที่ก็ดี จะรู้ในสิ่งที่ท่านทำไม่ได้ทำรุ่นต่อรุ่นแล้วหยุดแต่เป็นทำอย่างต่อเนื่อง เขาเห็นท่านมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติ พุทธศาสนิกชนและกลุ่มบุคคลบางส่วนเมื่อเห็นแล้วก็มี ความศรัทธาเป็นกิจกรรมจัดขึ้นช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามมกุฎราชกุมารี”^{๔๖}

ปฏิปทาในเรื่องเผยแผ่ธรรมะพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ได้ให้สัมภาษณ์ความในใจไว้ตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าอุทิศชีวิตทั้งชีวิตเพื่องานพระศาสนาและสวณรวมเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ถ้าหากสามารถจะช่วยเหลือและพัฒนาอันใดให้แก่สังคมก็ยินดีจะทำสุดความสามารถ และข้าพเจ้ามีปณิธานหรืออุดมคติของชีวิตในการทำงานอยู่ ๓ ประการ”^{๔๗} คือ

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระธรรมกนิษฐ (ขจร โชติวโร), เจ้าคณะจังหวัดระนอง วัดสุวรรณคีรีวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายโสภณ พรหมเนตร, ข้าราชการพลเรือนสามัญ, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ), เจ้าอาวาสวัดตโปทาราม ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

(๑) เมื่อเราบวชอยู่ในพระศาสนา จะต้องอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ของพระศาสนา และสังคมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(๒) เมื่อเราบวชอยู่ในพระศาสนา จะต้องพยายามทำตนเองให้พ้นทุกข์ดับกิเลสตัณหา ทำนิพพานให้แจ้งให้ได้

(๓) ถ้าเราบวชอยู่ไม่สามารถทำประโยชน์ทั้ง ๒ ประการ ข้างต้นนี้ให้บริบูรณ์ได้ก็ไม่ควรอยู่ในศาสนาให้มัวหมองต่อไป

๔.๓.๓.๓ ด้านปกป้องพระพุทธศาสนา การป้องกันพระพุทธศาสนาเป็นงานอีกด้านหนึ่งที่พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) มีบทบาทหลายเรื่องโดยเฉพาะในบางช่วงจะมีผู้ที่เข้าใจและตีความหลักธรรมผิด ๆ หรือมีขอกกล่าวหาพาดพิงมาจากลัทธิศาสนาอื่น ๆ ในฐานะเป็นผู้เผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาแล้วพบว่ามีบทบาทในฐานะนักเผยแพร่ช่วยป้องกันและแก้ข้อกล่าวหาให้ พระพุทธศาสนาในหลายเรื่อง ในที่จะยกตัวอย่างเพียงบางเรื่องมาพอสังเขป ดังนี้ “เรื่อง พระพุทธมีคนจำนวนมากเข้าใจว่าพระพุทธรูปคือพระพุทธเจ้า คนโง่งงชอบบูชา เพราะเข้าใจว่าเป็นพระพุทธเจ้า เข้าใจว่าพระพุทธรูปที่เขาทำด้วยทอง เงิน หรือโลหะต่าง ๆ ตลอดทั้งทำด้วยผงร้อยแปดนั่นคือพระพุทธเจ้าในที่สุดก็ถูกคนชั่วโกงหลอกเอาเงินไป พระพุทธรูปกลายเป็นสินค้ามีการโฆษณาความดีเด่น ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูปหรือหลวงพ่อด่าง ๆ กันอย่างโจ่งครึมทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ตลอดทั้งรายการวิทยุ สิ่งนี้คือความเข้าใจของคนโง่ ความจริงพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์หรือรูปเปรียบเท่านั้นหาใช่พุทธะจริงหรือพระพุทธเจ้าองค์จริงไม่ อีกพวกหนึ่งเข้าใจว่าพระพุทธรูป หมายถึง พระพุทธเจ้าที่เป็นเนื้อเนื้อหนังจริง ๆ ที่ยวสียงสอนสัตว์อยู่ในประเทศอินเดียเมื่อสมัย ๒,๕๐๐ กว่าปี ซึ่งพระองค์ได้ปรินิพพานไปแล้ว สำหรับคนที่ฉลาดมีปัญหาเข้าใจคำว่า “พุทธะ หรือ พระพุทธ” หมายถึง ความสะอาด สว่าง สงบ ซึ่งเรียกว่า พระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ ที่มีอยู่ในจิตใจของพระพุทธเจ้า คือ มีความรู้ ความตื่น ความเบิกบานจึงได้นามว่าพุทธะไม่ได้หมายความว่าส่วนร่างกายซึ่งเป็นร่างกายเดิมของเจ้าชายสิทธัตถะ ดังนั้นตัวพุทธะที่แท้จริงนั้น หมายถึง ความสะอาด สว่าง สงบ ความเบ่งบานแห่งปัญญาที่มีในใจตัวพุทธะที่แท้จริงจึงไม่ตายมีอยู่เป็นอนันตกาล ดังพระพุทธองค์เคยตรัสไว้ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม”^{๔๘} ซึ่งไม่ได้ตรัสว่าผู้ใดเห็นพระพุทธรูปหรือเห็นร่างกายท่านผู้ใดเห็นธรรม แต่ว่าผู้ใดเห็นธรรม คือ เห็นอริยสัจสี่ เห็นปฏิจลสมุปปาท เห็นอิทัปปัจจยตา จึงชื่อว่าเห็นตัวตนที่แท้จริง เพราะบุคคลผู้เห็นธรรมเหล่านี้ย่อมมีจิตใจ สะอาด สว่าง สงบเหมือนพระพุทธองค์ ความหมายมันจึงต่างกันดังนี้^{๔๙}

สามารถสรุปได้ว่า พระเทพสิทธิมงคลเป็นพระเถระที่มีเมตตาธรรมสูง ท่านจะหมั่นอบรมสั่งสอนชี้ข้อถูก บอกข้อผิด ให้เข้าใจด้วยความมีเมตตาธรรมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงทำให้การบริหารการปกครองของท่านมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นที่ยอมรับเป็นประจักษ์คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไป นอกจากท่านจะมีเมตตาต่อผู้ได้บังคับบัญชา ท่านยังมีเมตตาต่อประชาชนทุกคนที่เดินทางมาสนทนาด้วย ท่านจะใช้สถานที่ในการต้อนรับผู้ที่เดินทางมาพบท่านที่แตกต่างจากพระเถระทั่วไป

^{๔๘} ส.ช.(ไทย) ๑๗/๘๗/๑๕๙.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

พระมหาเจษฎา สิริวัฒนโธ ซึ่งเป็นศิษย์ของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) ให้สัมภาษณ์ว่า “นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำได้เป็นประธานก่อสร้าง วัดโปธาราม กระทั่งเสร็จเรียบร้อยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ คณะสงฆ์จังหวัดระนองได้แต่งตั้งให้ท่านเป็น เจ้าอาวาสวัดโปธาราม รูปแรกสืบมาจนถึงปัจจุบัน จากนั้นได้ปกครองและพัฒนาวัดให้มั่นคง เจริญรุ่งเรือง เป็นที่พึ่งทางใจ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไปเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการคัดเลือกจากกรมการศาสนาให้วัดโปธารามเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับการคัดเลือกจากกรมการศาสนาให้เป็นวัดพัฒนาดีเด่น ซึ่งความสำเร็จตั้งแต่เรื่องของการเริ่มสร้างวัด ตลอดจน การพัฒนาวัดกระทั่งได้รับรางวัลเป็นเกียรติประวัตินี้เกิดขึ้นได้เพราะมีการเผยแผ่หลักธรรมของท่านเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากเป็นจุดกำเนิดของพลังศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ”^{๕๐}

สามารถสรุปได้ว่า ผลที่เกิดจากงานเผยแผ่หลักธรรมของพระเทพสิทธิมงคลทั้งหมด ย่อมเกิดประสิทธิผลแก่พระพุทธรูปศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ในการพัฒนางานทางด้านศาสนาเป็นผู้ริเริ่มโครงการหลายโครงการ เช่น โครงการปฏิบัติธรรมเข้าอยู่ปริวาสกรรมแก่ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา โครงการอบรมพระธรรมทายาท โครงการอบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่ครู นักเรียนและเยาวชน เพื่อเอาชนะยาเสพติด พิธีถวายเทียนเข้าพรรษาประจำปี งานปฏิบัติธรรม เป็นต้น โครงการเหล่านี้แสดงถึงประสิทธิผลในตัวผู้เผยแผ่เองและโครงการทั้งหมดก็จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนางานพระศาสนาโดยตรง เช่น จัดทำโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปีจัดบวชศีลจาริณี และสามเณรพิเศษฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์

๔.๔ สรุป

พระเทพสิทธิมงคลมกค (เสนอ สิริปัญโญ) ในฐานะพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา มีความทุ่มเทเสียสละตั้งมั่นในอุดมการณ์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมะตามกลวิธีทั้ง ๔ รูปแบบด้วยบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรม ชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความเพลิดเพลินต่อการฟังสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมในการแสดงธรรมและเนื้อหาธรรมะก็อำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟังจึงทำให้พระเทพสิทธิมงคลได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั่วไป ท่านมีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากความรู้ความสามารถ สถานภาพ บุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไปจนสามารถได้รับวางใจให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้หลวงพ่อบรรลุผลสำเร็จเป็นแรงผลักดันจากภายในโดยมีหลักอัตตัญญูตา รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัดความสามารถและคุณธรรมของตนตามเป็นจริงเพื่อประพจน์ได้เหมาะสมนอกจากนี้ท่านมีความเข้าใจต่อตนเองว่าเป็นผู้นำทั้งทางการปกครองคณะสงฆ์และผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนผลักดันให้ท่านต้องพัฒนาความรู้ให้สูงขึ้นไป ส่วนปัจจัยอื่นที่เกื้อหนุน ประกอบด้วย พร้อมด้วยทุน การสนับสนุนที่ดี โดยได้รับการเกื้อหนุนจากวัด

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระมหาเจษฎา สิริวัฒนโธ , เจ้าคณะตำบลเขานิเวศน์ วัดโปธาราม อำเภอเมือง จังหวัดระนอง, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

และบุคคลต่าง ๆ ท่านมีรูปแบบและแนวทางในการนำเสนอหลักธรรมที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริงมากขึ้น มีมุมมองให้แง่คิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้จึงเป็นการเผยแผ่หลักธรรมที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอนอย่างแท้จริง

คุณค่าของหลักและวิธีการเผยแผ่ของพระเทพสิทธิมงคลต่อสังคมไทยนั้น ได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักธรรมที่ท่านได้สั่งสอนและอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานก่อนแล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรมและศาสนพิธีอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียน แบบบูรณาการเพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีเศรษฐกิจพอเพียงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาร่วมกันดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกายและทางจิตใจร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นทั้งหมู่บ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและเกิดสามัคคีธรรมความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสืบไป